

**ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΚΗ ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑ
ΕΛΛΑΔΑΣ**

ΠΡΑΚΤΙΚΑ

ΔΙΑΔΙΚΤΥΑΚΗΣ ΕΚΔΗΛΩΣΗΣ

«Παρουσίαση της έρευνας της ΔΟΕ για την υποχρηματοδότηση των σχολείων και της δημόσιας παιδείας.

Συζήτηση για τις επιπτώσεις. Από τη χρηματοδότηση στην εμπορευματοποίηση. Σχολιασμός των ερευνητικών δεδομένων»

ΚΥΡΙΑΚΗ 29 ΜΑΡΤΙΟΥ 2026

ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΚΗ ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑ ΕΛΛΑΔΑΣ

ΔΙΑΔΙΚΤΥΑΚΗ ΕΚΔΗΛΩΣΗ

ΜΕ ΘΕΜΑ:

«Παρουσίαση της έρευνας της ΔΟΕ για την υποχρηματοδότηση των σχολείων και της δημόσιας παιδείας. Συζήτηση για τις επιπτώσεις. Από τη χρηματοδότηση στην εμπορευματοποίηση.

Σχολιασμός των ερευνητικών δεδομένων»

ΚΥΡΙΑΚΗ 29 ΜΑΡΤΙΟΥ 2026

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Σ. ΜΑΡΙΝΗΣ

ΕΙΣΗΓΗΤΕΣ:

Αργύρης Κυρίδης, Καθηγητής, Τμήμα Επιστημών Προσχολικής Αγωγής & Εκπαίδευσης (ΤΕΠΑΕ), ΑΠΘ.

Νίκος Φωτόπουλος, Καθηγητής, Τμήμα Κοινωνικής & Εκπαιδευτικής Πολιτικής, Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου.

Ελίνα Τσιρόγκα, Οικονομολόγος, στατιστική αναλύτρια.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Συναδέλφισσες και συνάδελφοι, καλησπέρα σε όλες και όλους. Κυριακή 29 Μαρτίου σήμερα, και είμαστε αισίως στην 6η διαδικτυακή εκδήλωση της Διδασκαλικής Ομοσπονδίας, στο πλαίσιο του αγώνα που δίνουμε ενάντια στην κατηγοριοποίηση των σχολείων και την εμπορευματοποίηση της εκπαίδευσης.

Στην εκδήλωσή μας με θέμα «Παρουσίαση της έρευνας της ΔΟΕ για την υποχρηματοδότηση των σχολείων και της δημόσιας παιδείας: Συζήτηση για τις επιπτώσεις από την υποχρηματοδότηση στην εμπορευματοποίηση, σχολιασμός των ερευνητικών δεδομένων», μπορούμε

να πούμε εισαγωγικά ότι η Διδασκαλική Ομοσπονδία, και με τις φετινές εκδηλώσεις της, έχει δημιουργήσει μία πολύ σοβαρή, στιβαρή και τεκμηριωμένη κριτική αντιπαράθεση, απέναντι στην κυβερνητική πολιτική, σε όλα τα ζητήματα που απασχολούν όλο το φάσμα του δημόσιου σχολείου.

Και μπορεί, αγαπητές συναδέλφισσες και συνάδελφοι, το Υπουργείο Παιδείας να έχει στην ουσία κλειστά τα αυτιά του απέναντι στις δίκαιες διεκδικήσεις του κλάδου και απέναντι στα προβλήματα που διογκώνονται μέσα στα σχολεία, μπορεί να αρκείται σε μία επικοινωνιακή τακτική η Υπουργός Παιδείας, προσπαθώντας να βάλει κάτω από το χαλάκι τα προβλήματα και να απαξιώνει την Ομοσπονδία, το οργανωμένο συνδικαλιστικό κίνημα, μην ακούγοντας τις θέσεις, τις διεκδικήσεις μας, όμως εμείς είμαστε εδώ, είμαστε συνεπείς στις θέσεις μας και κάνουμε το χρέος μας.

Αναδεικνύουμε την κατάσταση στο δημόσιο σχολείο και δυναμώνουμε τις συλλογικές μας διεκδικήσεις, γιατί για μας η εκπαίδευση και η μόρφωση δεν είναι κόστος. Τα δικαιώματα των παιδιών μας δεν αποτελούν κόστος, ούτε εμείς οι εκπαιδευτικοί είμαστε αναλώσιμοι.

Η σημερινή εκδήλωση μπορούμε να πούμε ότι αποτελεί ένα σταθμό σε αυτή την προσπάθεια που κάνουμε ειδικά τη φετινή χρονιά, και λόγω του θέματος και λόγω της προετοιμασίας που έχει προηγηθεί με την έρευνα που πραγματοποίησε η Δασκαλική Ομοσπονδία και των στοιχείων, φυσικά, που θα παρουσιαστούν, τα οποία μπορούν και σίγουρα θα αξιοποιηθούν στην πορεία σε πάρα πολλά επίπεδα.

Η υποχρηματοδότηση αποδείχτηκε, όλα τα προηγούμενα χρόνια ως βασικό εργαλείο για την προώθηση των αντiekπαιδευτικών αλλαγών και μεταρρυθμίσεων στην εκπαίδευση που προωθούν την κατηγοριοποίηση του σχολείου και την εμπορευματοποίηση της εκπαίδευσης με πάρα πολλούς τρόπους.

Και νομίζουμε, χωρίς να θέλουμε να υπερβάλλουμε ούτε να ευλογήσουμε τα γένια μας, ότι αυτή η έρευνα που θα παρουσιάσουμε σήμερα είναι στην ουσία σε αυτή τη φάση η μεγαλύτερη, πιο συγκροτημένη και πιο δομημένη καταγραφή ερευνητική πάνω στο συγκεκριμένο ζήτημα.

Άρα θεωρούμε ότι μπορεί να προκαλέσει και ένα ενδιαφέρον για μία συνολικότερη συζήτηση γύρω από το θέμα της υποχρηματοδότησης. Αναμένουμε λοιπόν με πάρα πολύ μεγάλη αγωνία και την παρουσίαση της έρευνας και τις εξαιρετικές εισηγήσεις και τις τοποθετήσεις που θα έχουμε και την κουβέντα που θα ακολουθήσει.

Θέλουμε να ευχαριστήσουμε πάρα πολύ τον κ. Αργύρη Κυρίδη, Καθηγητή του τμήματος Επιστημών Προσχολικής Αγωγής και Εκπαίδευσης του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου, τον κ. Νίκο Φωτόπουλο, Καθηγητή του τμήματος Κοινωνικής και Εκπαιδευτικής Πολιτικής του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου, και την κα Ελίνα Τσιρόγκα, Οικονομολόγο, Στατιστική Αναλύτρια, που θα παρουσιάσει και την έρευνα.

Να τους ευχαριστήσουμε για τη συμμετοχή τους, για τη στήριξη που υποδηλώνει αυτή η συμμετοχή στις δράσεις, στις παρεμβάσεις, στις πρωτοβουλίες της Δασκαλικής Ομοσπονδίας.

Και για να μην λέω παραπάνω, να ξεκινήσουμε ευθύς αμέσως την εκδήλωσή μας δίνοντας το λόγο στην κα Ελίνα Τσιρόγκα, η οποία θα μας παρουσιάσει την έρευνα, τα ερευνητικά δεδομένα.

Φυσικά, με τον γνωστό τρόπο μπορείτε να απευθύνετε ερωτήματα μέσω της φόρμας Google Forms, το που βρίσκεται κάτω στα σχόλια του YouTube και στην πορεία θα ακολουθήσει σχολιασμός από τον κ. Κυρίδη και τον κ. Φωτόπουλο και η συζήτηση και οι απαντήσεις στα ερωτήματα.

Κυρία Τσιρόγκα, έχετε το λόγο.

Ε. ΤΣΙΡΟΓΚΑ: Καλησπέρα και από μένα. Αρχικά θα ήθελα να ευχαριστήσω τη ΔΟΕ για τη σημερινή εκδήλωση, αλλά και για την πρόσκληση να βρίσκομαι εδώ και κυρίως ένα μεγάλο ευχαριστώ για αυτή την επιμονή στη διεξαγωγή ερευνών για την εκπαίδευση, τις συνθήκες στα σχολεία και την εκπαιδευτική πράξη.

Η έρευνα που θα δούμε σήμερα είναι μέρος ενός συνόλου ερευνών που έχει οργανωθεί και έχει υλοποιηθεί από τη ΔΟΕ τα τελευταία

χρόνια και οι οποίες έχουν παράξει πάρα πολύ πλούσια ερευνητικά και επιστημονικά δεδομένα για τον τομέα της εκπαίδευσης.

Και φυσικά βέβαια να πω και ένα μεγάλο ευχαριστώ που μου δόθηκε ευκαιρία να είμαι κομμάτι αυτής της ερευνητικής διαδικασίας. Η έρευνα λοιπόν για την οποία θα μιλήσουμε σήμερα είναι μια έρευνα για τη χρηματοδότηση ή, όπως θα δούμε στην πορεία της παρουσίασης, για να κάνω και ένα spoiler, για την υποχρηματοδότηση των σχολείων της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης, που πραγματοποιήθηκε στην αρχή του έτους.

Σχεδιάστηκε από κοινού με τη ΔΟΕ και στη συνέχεια εγώ έκανα τη στατιστική ανάλυση των δεδομένων τα οποία θα σας παρουσιάσω σήμερα. Πριν προχωρήσω στην παρουσίαση της έρευνας, θα ήθελα να ευχαριστήσω θερμά και τον Βασίλη Μακρή από τη ΔΟΕ για όλη τη συνεργασία, γιατί σχεδιάσαμε και την υλοποιήσαμε μαζί. Όλους αυτούς τους μήνες, η εμπειρία ματιά του και η στήριξη του ήταν εξαιρετικά σημαντική για να ολοκληρωθεί αυτή η διαδικασία.

Πρόκειται λοιπόν για μία πανελλαδική έρευνα που πραγματοποιήθηκε από τον Ιανουάριο μέχρι τον Μάρτιο του 2026, μέσω ηλεκτρονικών ερωτηματολογίων που στάλθηκαν στα email όλων των σχολικών μονάδων της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης σε εθνική κλίμακα.

Συμπληρώθηκαν συνολικά 815 ερωτηματολόγια. Ωστόσο, τα 58 ήταν μερικώς συμπληρωμένα και αποκλείστηκαν καθώς δεν είχαν συμπληρωθεί τα δημογραφικά στοιχεία και άρα δεν μπορούσαμε να τα επεξεργαστούμε.

Άρα το τελικό μας δείγμα είναι 757 σχολεία από ένα σύνολο 8.936 σχολεία πανελλαδικά, που μας δίνει ένα ποσοστό απόκρισης 8,47% και άρα βρισκόμαστε σε ένα επίπεδο εμπιστοσύνης πάνω από 95%, ε, και με ένα περιθώριο λάθους κάτω από 5%. Πρόκειται δηλαδή για στατιστικά αξιόπιστα αποτελέσματα με επαρκή αντιπροσωπευτικότητα, όπως θα δούμε και παρακάτω και σε εθνικό επίπεδο.

Θα δούμε και στη συνέχεια, κατά τη διάρκεια της παρουσίασης, ότι έχουμε κάνει και μια σειρά από επιπλέον ελέγχους για να διασφαλίσουμε ακριβώς αυτό, ότι τα αποτελέσματα είναι έγκυρα, αξιόπιστα και αντιπροσωπευτικά.

Η πρώτη ερώτηση που προκύπτει είναι γιατί μια έρευνα για τη χρηματοδότηση των σχολείων. Ανέφερε ο πρόεδρος της ΔΟΕ κάποια πράγματα, κάποια βασικά πράγματα στην αρχή και επί της ουσίας εννοώ εμπειρικά όλοι όσοι είμαστε μέσα στο δημόσιο σχολείο, ξέρουμε ότι τα σχολεία μας υποχρηματοδοτούνται, το βιώνουμε.

Υπήρχαν και υπήρχαν τρία κεντρικά αναπάντητα ερωτήματα: Ποιο είναι το πραγματικό μέγεθος του προβλήματος; Ποιοι είναι αυτοί που φέρουν την ευθύνη γι' αυτό και τι ζητούν οι εκπαιδευτικοί της πράξης, οι άνθρωποι δηλαδή που είναι μέσα στο σχολείο κάθε μέρα; Αυτή η έρευνα επιχειρεί να δώσει τεκμηριωμένες και αριθμητικές απαντήσεις και στα τρία αυτά ερωτήματα.

Πριν μπούμε στα ευρήματα, ας δούμε ποιοι μίλησαν, ποιοι συμπλήρωσαν τα ερωτηματολόγια, ποιοι συμμετείχαν στην έρευνα, καθώς αυτό έχει μεγάλη σημασία για την αξιολόγηση των αποτελεσμάτων.

Το δείγμα μας αποτελείται κατά 99% από μόνιμους εκπαιδευτικούς, δηλαδή από ανθρώπους που έχουν δεκαετίες εμπειρίας στο σύστημα, καθώς η πλειοψηφία έχει 11 έως πάνω από 36 χρόνια υπηρεσίας. Επίσης, είναι εκπαιδευτικοί με υψηλή επιστημονική κατάρτιση, καθώς το 70% έχει αυξημένα προσόντα, δεύτερο πτυχίο, μεταπτυχιακό ή και διδακτορικό επιπλέον από το βασικό τους πτυχίο.

Το 92% έχει θέση ευθύνης, Προϊστάμενος, Προϊσταμένη, Διευθυντής, Διευθύντρια ή υποδιευθυντής κτλ., και η μεγάλη πλειοψηφία έχει πολύχρονη εμπειρία στη θέση αυτή, ενώ οι περισσότεροι από αυτούς υπηρετούν και αρκετά χρόνια στο σχολείο που βρίσκονται φέτος.

Γεωγραφικά, το δείγμα κατανέμεται σε μεγάλα αστικά κέντρα, σε αστικές, ημιαστικές και αγροτικές περιοχές, καλύπτει τις 13 περιφερειακές Διευθύνσεις και τις 57 Διευθύνσεις Εκπαίδευσης. Είχαμε δηλαδή από παντού απαντήσεις. Το 56% προέρχεται από δημοτικά σχολεία και το 44% από Νηπιαγωγεία.

Το μέγεθος των σχολείων ποικίλει, έχουμε δηλαδή σχολεία με ένα ή δύο τμήματα, αλλά και σχολεία με 13 και παραπάνω τμήματα. Τα

στοιχεία μας βγάζουν μέσο όρο μαθητών ανά τμήμα 18,62 πανελλαδικά και 20,09 για την Αττική. Αυτά τα νούμερα τα αναφέρω γιατί είναι πάρα πάρα πολύ κοντά στα νούμερα που είχε δημοσιεύσει πέρσι το Υπουργείο Παιδείας.

Αυτό το δεδομένο ακριβώς είναι που επικυρώνει με άλλον έναν τρόπο την αντιπροσωπευτικότητα και την αξιοπιστία της έρευνας. Τι βλέπουμε λοιπόν από τα βασικά δημογραφικά στοιχεία; Με λίγα λόγια, δεν μιλούν τυχαίοι παρατηρητές, μιλούν 757 έμπειροι παιδαγωγοί που βλέπουν από πρώτο χέρι κάθε μέρα τι σημαίνει να λειτουργεί ένα σχολείο.

Ξεκινάμε με ένα εύρημα που η αλήθεια είναι ότι με εξέπληξε και εμένα στην αρχή. Το πρόβλημα δεν ξεκινάει από την ανεπάρκεια χρημάτων, αρχίζει από το σκοτάδι. 55% των σχολείων δεν ενημερώνεται ποτέ για το ποσό που του αναλογεί από την κρατική χρηματοδότηση. 69% δεν γνωρίζει καν πώς κατανέμονται τα χρήματα στα σχολεία του Δήμου. Και το 73% δεν λαμβάνει ποτέ ετήσιο ισολογισμό από τον Δήμο.

Σκεφτείτε τι σημαίνει αυτό πρακτικά. Τα σχολεία διαχειρίζονται δημόσια χρήματα χωρίς να ξέρουν πόσα δικαιούνται, χωρίς να λαμβάνουν λογαριασμό. Άρα η χρηματοδότηση στην πραγματικότητα λειτουργεί στο απόλυτο σκοτάδι.

Για να κατανοήσουμε το σημερινό πρόβλημα, αρχικά αυτό που κάναμε είναι να έχουμε κάποιες ερωτήσεις για να δούμε τι υπήρχε πριν. Πριν πότε; Πριν από τον νόμο 5056 του 2023 που κατήργησε τις ενιαίες Σχολικές Επιτροπές. Πριν λοιπόν από αυτό και όσο υπήρχαν οι Σχολικές Επιτροπές, το 74% των σχολείων είχε ειδικό τραπεζικό λογαριασμό στο οποίο κατατίθεντο τα χρήματά του, το 66% ελάμβανε ολόκληρο το αναλογούν ποσό, ενώ το 49% είχε και κάρτα ανάληψης για άμεση διαχείριση.

Μετά τον νόμο, στην αμέσως μετά εμείς τι κάναμε; Προσπαθήσαμε να διερευνήσουμε κάποιους παράγοντες πριν και μετά τον νόμο. Αυτό που είναι πάρα πολύ εντυπωσιακό είναι ότι μετά τον νόμο οι συχνότητες λήψης χρημάτων κατέρρευσαν.

Από 34% που λάμβανε χρήματα τριμηνιαία, πέσαμε στο 14,8%, που τώρα λαμβάνει τριμηνιαία. Και επίσης το 30% πλέον δηλώνει ότι δεν παίρνει καθόλου χρηματοδότηση στο χέρι.

Στην πορεία τους καλέσαμε να αξιολογήσουν, τους συμμετέχοντες, την κατάσταση μετά τον νέο νόμο σε σχέση με το ύψος της χρηματοδότησης, τον τρόπο κατανομής, απόδοσης και διαχείρισης, την κάλυψη δαπανών και παιδαγωγικών αναγκών, την κάλυψη κτιριακών αναγκών και αποκατάσταση φθορών, και την ταχύτητα ικανοποίησης αιτημάτων από τον Δήμο.

Το 75%, πάνω βασικά από το 75%, αναφέρουν επιδείνωση σε όλες τις ενδιά διαστάσεις της χρηματοδότησης που τους ρωτήσαμε. Και έχουμε ένα μέσο όρο μείον 1,24 στην κλίμακα -2+2. Άρα προκύπτει και σε αυτή τη διαφάνεια είναι πάρα πολύ εμφανές ότι η κατάργηση των Σχολικών Επιτροπών, από ό,τι φαίνεται, όχι απλά δεν έλυσε κανένα πρόβλημα, αλλά στην πραγματικότητα δημιούργησε και νέα.

Θέλαμε εδώ να διερευνήσουμε επίσης κάτι πάρα πολύ συγκεκριμένο, τη λειτουργία των κυλικείων και περισσότερο να δούμε τι γίνεται με τα έσοδα του κυλικείου. Εντάξει, σίγουρα είναι μικρό το ποσοστό, το 39% των σχολείων έχει κυλικείο, αυτό έχει να κάνει και με το ότι συμμετέχουν και πάρα πολλά Νηπιαγωγεία τα οποία συνήθως δεν έχουν κυλικεία. Αυτό που είναι ενδιαφέρον είναι ότι η πλειονότητα δεν ελάμβανε ποτέ ή τουλάχιστον δεν λαμβάνει πλέον τα έσοδα από αυτό.

Και τώρα, όσον αφορά τα ποσά που φτάνουν στα σχολεία, ενδεικτικά να αναφέρω ότι πριν από τον νόμο 5056, το 36% των σχολείων λάμβανε πάνω από 1.500 ευρώ τον χρόνο για άμεση διαχείριση, μετά τον νόμο μόνο το 15% βρίσκεται σε αυτό το επίπεδο. Μόλις το 3,3% θεωρεί ότι η χρηματοδότηση επαρκεί απολύτως και μόνο το 1,98% θεωρεί ότι καλύπτονται πλήρως οι ανάγκες του σχολείου.

Η μέση βαθμολογία κάλυψης των αναγκών ανέρχεται στο 2,15 στα ΠΕΠ. Αυτό έχει σαν αποτέλεσμα το 76% να έχει καταφύγει στον Σύλλογο Γονέων για επιπλέον χρηματοδότηση και στήριξη, το 60% σε δωρεές, και αρκετοί αναφέρουν σε αυτό το άλλο που βλέπετε, ότι πληρώνουν από την τσέπη τους ή μαζεύει χρήματα ο Σύλλογος Διδασκόντων για να καλύπτουν ανάγκες του σχολείου.

Άρα βλέπουμε ότι το δημόσιο σχολείο χρηματοδοτείται ιδιωτικά από γονείς και από εκπαιδευτικούς. Εδώ θέλω να κάνω μια σημείωση πριν πάω παρακάτω. Σε αυτό το διάστημα τώρα που αναλύαμε τα δεδομένα από αυτή την έρευνα, τρέχει άλλη μια έρευνα στα email των σχολείων που αφορά τον εξοπλισμό και τις υποδομές του σχολείου.

Μέσα εκεί λοιπόν έχουμε μια ερώτηση, ρωτάνε τους ανθρώπους που απαντάνε αν γνωρίζουν περιπτώσεις που οι εκπαιδευτικοί, προκειμένου να φέρουν εις πέρας το πρόγραμμά τους, έχει χρειαστεί να χρησιμοποιήσουν δικό τους υλικό, προσωπικό υλικό ή σημαντικό προσωπικό εξοπλισμό κτλ.

Μπήκα λοιπόν σήμερα πριν την παρουσίαση να δω τις απαντήσεις. Το 85% δηλώνει αρκετά ή πολύ συχνά ότι γίνεται κάτι τέτοιο. Αυτό έχει ένα ενδιαφέρον σε συνδυασμό με το ότι καταφεύγουμε στον Σύλλογο Γονέων, στις δωρεές ή πληρώνουμε από την τσέπη μας.

Τώρα, τι γίνεται τώρα που δεν φτάνουν τα χρήματα; Η εικόνα είναι αποκαλυπτική. Το 59% αναφέρει περικοπές στη συντήρηση υποδομών, το οποίο είναι και από τα πιο ανησυχητικά νούμερα. Το 51% αναφέρει περικοπές στα αναλώσιμα γραφείου και το 44% περικοπές στο φωτοτυπικό χαρτί. Και δεν είναι βέβαια μόνο η ποιότητα, είναι η μόνο η ποσότητα, είναι και η ποιότητα. Το 58% αναφέρει υποβάθμιση της ποιότητας στα υλικά καθαρισμού.

Άρα λοιπόν τα σχολεία μας έχουν και λιγότερα υλικά και πολύ συχνά λιγότερο αποτελεσματικά. Η εικόνα των ελλείψεων συνεχίζεται και με το βοηθητικό προσωπικό. Το 76% των σχολείων δεν έχει γραμματειακή υποστήριξη, το 53% δεν έχει σχολικό τροχονόμο και το 54% δεν έχει νοσηλεύτη.

Και εδώ μια σημείωση για τους νοσηλευτές. Το ρωτάμε εδώ παρόλο που η βασική αρμοδιότητα προσλήψεων των νοσηλευτών ανήκει στο Υπουργείο Παιδείας και όλοι όσοι προσλαμβάνονται προς το παρόν προσλαμβάνονται για συγκεκριμένη ανάγκη συγκεκριμένου παιδιού, δεν προσλαμβάνονται δηλαδή γενικά για να υποστηρίξουν το σχολείο, ανεξάρτητα αν βέβαια οι άνθρωποι εννοείται ότι το κάνουν.

Το μόνο ενθαρρυντικό μέχρι τώρα είναι ότι φαίνεται ότι τα σχολεία μας καθαρίζονται. Καθαρίζονται καθημερινά, όχι επαρκώς όπως

δηλώνεται, αλλά τουλάχιστον καθημερινά. Για τις επισκευές, το 42% περιμένει επ' αόριστον για συνολικότερες κτιριακές επισκευές. Για μικροβλάβες, μόλις το 22% τακτοποιεί το πρόβλημα μέσα σε μια εβδομάδα.

Και ακόμα πιο εντυπωσιακό, εκπαιδευτικό υλικό, βιβλία, χρώματα, αθλητικό υλικό απορρίπτεται ως πολυτέλεια αρκετές φορές στο 40% των σχολείων και στο 10% πάντα.

Και στο υπόβαθρο όλων αυτών, το 80% με 92% των σχολείων αναφέρει ότι τεχνικά συνεργεία του Δήμου, ηλεκτρολόγοι, υδραυλικοί, ξυλουργοί δεν επαρκούν ή απουσιάζουν εντελώς, και ένα από τα πιο κρίσιμα ευρήματα της έρευνας αφορά τους αντισεισμικούς και στατικούς ελέγχους, οι οποίοι δεν έχουν γίνει ποτέ ή έχουν να γίνουν πάνω από 9-10 χρόνια σε έναν πολύ μεγάλο αριθμό σχολείων. Και όλα αυτά βέβαια σε μια από τις πιο σεισμογενείς χώρες της Ευρώπης.

Ζητήσαμε επιπλέον από τους εκπαιδευτικούς να περιγράψουν τη σχέση τους με τον Δήμο. Τα αποτελέσματα είναι γλαφυρά. Το 54% λέει διαρκής διεκδίκηση, το 32% σχέση εξάρτησης, και το 34% χρησιμοποιεί μια φράση που αξίζει να σταθούμε: «Μοιραζόμαστε τη φτώχεια μας». Έτσι περιγράφει σχεδόν ένας στους τρεις εκπαιδευτικούς τη σχέση του σχολείου με τον Δήμο.

Η μέση βαθμολογία ικανοποίησης, όπως βλέπετε, ανέρχεται στο 1,38 σε κλίμακα από 0 έως 3, με μόλις το 6,81% να δηλώνει πολύ ικανοποιημένο. Το 58% δηλώνει ελάχιστα ή καθόλου ικανοποιημένο.

Μια από τις πιο ξεκάθαρες απαντήσεις σε όλη την έρευνα αφορά το βοηθητικό προσωπικό. Το 94% συμφωνεί για μόνιμο προσωπικό καθαριότητας, το 79% συμφωνεί για μόνιμη γραμματειακή υποστήριξη, και επίσης το 79% συμφωνεί για μόνιμο νοσηλεύτη.

Πρόκειται δηλαδή για μια ομόφωνη δήλωση από ανθρώπους που βιώνουν καθημερινά τις συνέπειες ακριβώς αυτών των ελλείψεων. Επίσης, θέσαμε στους εκπαιδευτικούς μια σειρά από προτάσεις και τους ζητήσαμε να εκφράσουν τη συμφωνία ή τη διαφωνία τους.

Τα αποτελέσματα εδώ είναι μονόσημα. 95% συμφωνεί ότι χρειάζεται άμεσος διπλασιασμός των κονδυλίων λειτουργικών δαπανών. Επίσης, το 85% συμφωνεί ότι η χρηματοδότηση των σχολείων πρέπει να ανέλθει στο 20% του κρατικού προϋπολογισμού. 85% λέει ότι η πολιτεία δεν στηρίζει επαρκώς τα σχολεία, ενώ το 91% απορρίπτει ρητά τις περικοπές ως λύση.

Και δύο επιπλέον ευρήματα τα οποία τοποθετούν την υποχρηματοδότηση στο ευρύτερο κοινωνικό πλαίσιο. Το 81% θεωρεί ότι η υποχρηματοδότηση εντείνει τις εκπαιδευτικές και κοινωνικές ανισότητες, και το 80% θεωρεί ότι η παιδαγωγική λειτουργία βάλλεται από την υποχρηματοδότηση.

Επιστρέφω σε αυτό το νούμερο γιατί το 95,11% είναι ένας εξαιρετικά σπάνιος αριθμός ομοφωνίας σε οποιαδήποτε έρευνα. Αυτό μας δείχνει ότι το να διπλασιαστούν τα κονδύλια για τις λειτουργικές δαπάνες των σχολείων δεν είναι άποψη μιας μερίδας, είναι σχεδόν παμπηφεί δήλωση.

Πέρα ωστόσο από τα ποσοτικά δεδομένα, δώσαμε στους συμμετέχοντες και χώρο να μιλήσουν ελεύθερα, δηλαδή τους κάναμε μια ανοιχτή ερώτηση ρωτώντας τους πώς πρέπει να γίνει τη χρηματοδότηση και αν έχουν να προτείνουν αλλαγές ή βελτιώσεις. Απάντησαν 279 συμμετέχοντες με αναλυτικά κείμενα. Σε αυτά τα κείμενα κάναμε θεματική ανάλυση περιεχομένου και εντοπίσαμε οχτώ θεματικούς άξονες.

Ο πιο συχνός, το 24% δηλαδή των απαντήσεων, είναι η ζήτηση για επαναφορά των Σχολικών Επιτροπών. Χαρακτηριστικά, μια συνάδελφος αναφέρει: «Η κατάργηση των Σχολικών Επιτροπών είναι ένα μεγάλο λάθος. Με το νέο πλαίσιο μπλέξαμε στα γρανάζια της γραφειοκρατίας των Δήμων και δεν υπάρχει άμεση αντιμετώπιση των καθημερινών προβλημάτων του σχολείου».

Ο δεύτερος μεγαλύτερος άξονας, το 20,6%, είναι το αίτημα για άμεση χρηματοδότηση της σχολικής μονάδας, τα χρήματα δηλαδή να πηγαινούν στο σχολείο χωρίς «μεσάζοντες».

Άρα λοιπόν οι δύο πρώτοι άξονες ουσιαστικά μέσα από αυτό μας δείχνουν ότι οι εκπαιδευτικοί ζητούν είτε επαναφορά των Σχολικών

Επιτροπών είτε άμεση χρηματοδότηση της σχολικής μονάδας, και αυτό είναι το ισχυρότερο σήμα που στέλνουν οι εκπαιδευτικοί.

Ακολουθεί και εδώ, φαίνεται δηλαδή και στην ποιοτική και στην ανοιχτή ερώτηση το αίτημα για γενναία αύξηση της χρηματοδότησης, αλλά και για κριτήρια δίκαια και προσαρμοσμένα, κριτήρια εννοώ κατανομή της χρηματοδότησης που να είναι δίκαια και προσαρμοσμένα στις ανάγκες των σχολείων.

Και εδώ εμφανίζεται το αίτημα για απεμπλοκή των δήμων από τις διαδικασίες χρηματοδότησης, αλλά εδώ βλέπουμε και προτάσεις, μας κάνουν και προτάσεις για διάφορα υβριδικά μοντέλα, ένα κομμάτι να έχει ο Δήμος και ένα κομμάτι να είναι κατευθείαν στο σχολείο.

Ένα από τα πιο αποκαλυπτικά αποσπάσματα για τη γραφειοκρατία που έχει δημιουργήσει ο νέος νόμος είναι το εξής, το αναφέρει μια συνάδελφος: «Χάλασε μια κλειδαριά στο σχολείο μου και δεν υπήρχε τεχνίτης στον Δήμο. Οι μαθητές βγήκαν από το παράθυρο.

Επαγγελματίας με ηλεκτρονική τιμολόγηση δεν υπήρχε, άρα το πρόβλημα λύθηκε με γνωστό που έφτιαξε τη βλάβη και πληρώθηκε με χρήματα που είχαν περισσέψει από μια εκδρομή». Αυτό που διαβάσαμε δεν είναι φαντασία, αυτό είναι η καθημερινή πραγματικότητα εκατοντάδων σχολείων σε ολόκληρη τη χώρα.

Φτάνουμε στα συμπεράσματα και πριν συνοψίσω τα κεντρικά σημεία της έρευνας, επανέρχομαι στα βασικά σημεία του δείγματος, στοιχεία του δείγματος, και αυτό γιατί έχει σημασία να έχουμε στο μυαλό μας ότι όλα όσα είδαμε παραπάνω τα είπαν 757 έμπειροι παιδαγωγοί, επιστήμονες και επαγγελματίες που είναι στα σχολεία κάθε μέρα τα τελευταία 10, 20, 25 χρόνια.

Και να σημειώσω ότι όλοι αυτοί αφιέρωσαν το λιγότερο 30 λεπτά για να συμπληρώσουν το κάθε ερωτηματολόγιο, γιατί μας κάνει εκτίμηση το online εργαλείο στο οποίο φτιάχνουμε τα ερωτηματολόγια και έκανε εκτίμηση ότι ήταν μίνιμουμ 30 λεπτά. Καταλαβαίνουμε λοιπόν ότι η αξιοπιστία των ευρημάτων εδώ πια είναι αναμφισβήτητη.

Θα συνοψίσω λοιπόν τα οχτώ κεντρικά σημεία της έρευνας. Σημείο πρώτο, αδιαφάνεια χρηματοδότησης. Τα σχολεία διαχειρίζονται δημόσια χρήματα χωρίς να ξέρουν πόσα δικαιούνται, χωρίς να γνωρίζουν τα κριτήρια κατανομής και χωρίς να λαμβάνουν ετήσιο ισολογισμό. Τα διαχειρίζονται δηλαδή στο σκοτάδι, χωρίς ενημέρωση, χωρίς λογοδοσία.

Δεύτερο κυρίαρχο συμπέρασμα, ανεπάρκεια χρηματοδότησης. Μόλις το 3,3% θεωρεί ότι η χρηματοδότηση επαρκεί. Το υπόλοιπο, το 60% λέει ότι δεν επαρκεί καθόλου. Τα σχολεία στρέφονται σε γονείς, σε δωρεές και σε προσωπικούς πόρους για να καλύψουν στοιχειώδεις ανάγκες.

Τρίτο βασικό συμπέρασμα. Επιδεινώθηκε η κατάσταση μετά τον νόμο 5056 του '23. Ο νόμος που κατήργησε τις Σχολικές Επιτροπές έχει επιδεινώσει σχεδόν όλες τις πτυχές της χρηματοδότησης. Πάνω από το 75% αναφέρει επιδείνωση σε όλες τις διαστάσεις που μετρήσαμε, με μέσο όρο μείον 1,24%, και βέβαια αιτήματα για βιβλία, χρώματα, αθλητικό υλικό χαρακτηρίζονται «πολυτέλεια» από τους Δήμους.

Τέταρτο κύριο εύρημα, ελλείψεις σε συντήρηση και σε υλικά. Εκτεταμένες περικοπές στη συντήρηση, σε αναλώσιμα γραφείου, σε καθαριστικά υλικά. Παράλληλα, η ποιότητα των υλικών υποβαθμίζονται λόγω της ακρίβειας και της υποχρηματοδότησης.

Πέμπτο βασικό εύρημα της έρευνας, κτιριακές ανάγκες, θέματα ασφαλείας. Το 42% αναμένει επ' αόριστον για κτιριακές επισκευές. Αντισεισμικοί έλεγχοι, όπως είδαμε, δεν έχουν γίνει ποτέ ή έχουν να γίνουν πάνω από 9-10 χρόνια σε έναν μεγάλο αριθμό σχολείων. Όλα αυτά, όπως είπαμε, σε μια χώρα με έντονη σεισμική δραστηριότητα. Αυτό είναι προφανές ότι δεν είναι απλά ένα διοικητικό ζήτημα, είναι θέμα ασφαλείας.

Έκτος κύριος άξονας έχει να κάνει με τις ελλείψεις του βοηθητικού προσωπικού. 3 στους 4 διευθυντές σχολείων δεν έχουν γραμματειακή υποστήριξη. Πάνω από τα μισά σχολεία δεν έχουν τροχονόμο ή νοσηλεύτη, και αυτά που έχουμε εξηγήσαμε πώς. 9 στους 10 εκπαιδευτικούς ζητούν μόνιμο προσωπικό καθαριότητας.

Έβδομο βασικό στοιχείο είναι η αρνητική σχέση με τον Δήμο. Η σχέση σχολείου-Δήμου βιώνεται ως εξάρτηση, ως διαρκής διεκδίκηση ή κοινή φτώχεια. Η μέση ικανοποίηση από τον Δήμο είναι μόλις το 1,38% στα τρία, και

επί της ουσίας οι πολίτες-εκπαιδευτικοί δεν αισθάνονται ότι η αυτοδιοίκηση στηρίζει τα σχολεία.

Όγδοο συμπέρασμα, ισχυρή, έχουμε μια ισχυρή, σχεδόν ομόφωνη ζήτηση για αύξηση χρηματοδότησης. Το 95,11%, όπως είπαμε, εξαιρετικά σπάνιος αριθμός, ζητά άμεσο διπλασιασμό κονδυλίων, και το 91% απορρίπτει ρητά τις περικοπές ως λύση.

Η συγκεκριμένη διαφάνεια συγκεντρώνει τα οχτώ αυτά ευρήματα σε μία οπτική, αλλά πιστεύω ότι το σημαντικό δεν είναι κανένας μεμονωμένος αριθμός, είναι η εικόνα που σχηματίζουν όλοι μαζί.

Τα ελληνικά σχολεία της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης λειτουργούν υπό συνθήκες χρόνιας υποχρηματοδότησης, επιδεινούμενες από ένα νομοθετικό πλαίσιο που δεν τους επιτρέπει να διαχειρίζονται ούτε τα στοιχειώδη, αντιμετωπίζουν αδιαφάνεια, ανασφάλεια, ελλείψεις και περικοπές.

Οι εκπαιδευτικοί της πράξης δηλώνουν ότι από αυτή την κατάσταση βάλλεται η παιδαγωγική λειτουργία και εντείνονται οι ανισότητες στην εκπαίδευση, χρησιμοποιούν τα δικά τους χρήματα, ζητούν βοήθεια από γονείς, βασίζονται στον εθελοντισμό. Καταγράφουν επιδείνωση της κατάστασης μετά τον νέο νόμο, ζητούν επαναφορά των Σχολικών Επιτροπών, απεξάρτηση από τον Δήμο και διπλασιασμό κονδυλίων.

Ουσιαστικά, τα σχολεία χρειάζονται άμεσα αύξηση χρηματοδότησης, διαφάνεια και ασφάλεια. Αυτό μας λένε.

Εδώ ολοκληρώσαμε. Σας ευχαριστώ πολύ και ευχαριστώ για άλλη μια φορά τη ΔΟΕ που μας έδωσε τη δυνατότητα να έχουμε τόσο ουσιαστικά στοιχεία για την κατάσταση στα σχολεία.

Και εδώ, πριν κλείσουμε, να ευχαριστήσουμε τους 757 εκπαιδευτικούς που αφιέρωσαν χρόνο να συμπληρώσουν το ερωτηματολόγιο και πολλοί από αυτούς να γράψουν και εκτεταμένες απαντήσεις με αναλυτικές προτάσεις. Αυτοί είναι οι πρωταγωνιστές αυτής της έρευνας και αυτά που μοιράστηκαν μαζί μας ήταν πραγματικά εξαιρετικά χρήσιμα και ουσιαστικά. Και πάλι ευχαριστώ πολύ. Είμαι στη διάθεσή σας.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Εμείς ευχαριστούμε πολύ. Να ξεκινήσω με το τελευταίο, ότι είναι αλήθεια ότι οι πρωταγωνιστές είναι ακριβώς αυτοί οι συνάδελφοι και οι συναδέλφισσες που όχι μόνο με τη συμβολή τους έχουμε σήμερα αυτά τα εντυπωσιακά στοιχεία, αλλά είναι και αυτοί που μέσα στα σχολεία, σε αυτό το πλαίσιο, σε αυτό το καθεστώς, όλα αυτά τα χρόνια κρατάνε αυτά τα σχολεία όρθια.

Αυτό είναι το σημαντικό και νομίζω ότι τα στοιχεία είναι πραγματικά συγκλονιστικά. Θα μπορούσε βέβαια κανείς να πει ότι η εμπειρία η καθημερινή μας δείχνει την εικόνα και πάρα πολλά από αυτά τα ζητήματα έχουν αναδειχθεί από τη ΔΟΕ και από τους Συλλόγους ως στοιχεία διεκδίκησης. Βεβαίως, είναι πολύ διαφορετικό αυτό να το βλέπεις και μέσα από μία ερευνητική καταγραφή και είναι τραγικό, εν έτει 2026, εντυπωσιακό το στοιχείο, πάνω από το 50% ανάγκες για την παιδαγωγική λειτουργία και διαδικασία να θεωρούνε πολυτέλεια.

Δηλαδή, να εργαζόμαστε πραγματικά σε ένα σχολείο που οι βασικές του ανάγκες, οι βασικές του λειτουργίες, θεωρούνται κόστος και έχουμε την ίδια στιγμή ένα κράτος που χρήματα για άλλες κατευθύνσεις, για άλλα πράγματα, δίνει, έχει και χορεύουν τα δισ, μπορούμε να πούμε, πάνω από τα κεφάλια μας σε πάρα πολλούς τομείς.

Νομίζω ότι υπάρχει πολλή τροφή για σκέψη. Νομίζω ότι μπορεί να ανοίξει μία πολύ ουσιαστική συζήτηση στη βάση της ερευνητικής καταγραφής. Οπότε δίνω το λόγο αμέσως στον Αργύρη Κυρίδη, τον οποίο αναμένουμε να ακούσουμε με πολύ μεγάλο ενδιαφέρον.

A. ΚΥΡΙΑΔΗΣ: Καλησπέρα στο πάνελ εδώ και σε όσες και όσους μας ακούν από μακριά που θυσιάζουν εν πάση περιπτώσει την Κυριακή τους, κάποιες ώρες από την Κυριακή, γιατί φαίνεται ότι πονάνε το σχολείο, πονάνε τη δουλειά τους, πονάνε το επάγγελμά τους. Ευχαριστώ θερμότατα τη ΔΟΕ.

Εγώ δεν θέλω να με ξαναευχαριστήσει η ΔΟΕ. Θεωρώ ότι είναι υποχρέωσή μου και θα είμαι πάντα εδώ, ότι και να χρειαστείτε, ότι και να χρειαστεί από εμένα τουλάχιστον.

Τί να σχολιάσει κανείς από αυτά τα πράγματα που είδαμε σήμερα; Η κα Τσιρόγκα μας τα έκανε τελατίνη, που λέγανε, έλεγε η μητέρα μου παλιά, δηλαδή τόσο αναλυτικά και τόσο ξεκάθαρα που το συμπέρασμα

είναι ένα και απλό. Εγώ τουλάχιστον θα ξεκινήσω από αυτό και θα σας πω αμέσως μετά και το πλαίσιο που εγώ θεωρώ ότι ισχύει από πίσω.

Το ελληνικό Δημόσιο θέλει να βγάλει από πάνω του ένα μεγάλο κομμάτι από την ελληνική δημόσια εκπαίδευση. Δηλαδή, δεν θέλει να ασχολείται με αυτό γιατί τη θεωρεί ακριβώς σπορ και πρέπει με κάποιον τρόπο να το πασάρει σε κάποιον άλλον.

Πού το πασάρει λοιπόν έτσι ώστε να μη φαίνεται υποχρηματοδότηση και να μην μπορεί κάποιος απευθείας να πει, όπως και άλλα πράγματα, τώρα πιάσαμε την υποχρηματοδότηση, και να πει «γιατί δεν πληρώνετε ρε παιδιά για τα σχολεία, γιατί τα αφήνετε έτσι κακοφτιαγμένα ή γιατί δεν χρηματοδοτείτε τις ανάγκες των εκπαιδευτικών και των σχολικών κτιρίων εν πάση περιπτώσει;», για να έρθει το Δημόσιο, κάθε και ο κάθε Υπουργός, και να πει «μα δεν είναι δικό μας θέμα αυτό, εμείς τα λεφτά τα δίνουμε στους Δήμους, τα δίνουμε στις Σχολικές Επιτροπές, τα δίνουμε στους Δήμους τώρα, οι οποίοι αυτοί πληρώνουν. Να, βρείτε τα με αυτούς».

Αυτό είναι ένα πολύ παλιό κόλπο, πάρα πολύ παλιό κόλπο, όχι για την εκπαίδευση αλλά και για πάρα πολλά άλλα πράγματα. Αν θες να γλιτώσεις από κάτι, το πετάς απλώς σε κάποιον άλλον. Είναι το ποιος θα πιάσει τον «μουτζούρη».

Μπορεί να είμαι λίγο κουραστικός, αλλά εγώ θα το πιάσω από το απώτερο παρελθόν αυτό το ζήτημα. Ξέρετε, το 1945, η Σχολή Οικονομικών του Σικάγο δημοσίευσε το περίφημο «εγχειρίδιο οικονομικών». Το 1969-70 είχε γίνει το ευαγγέλιο της τότε, ας το πούμε έτσι, πολιτικής και οικονομικής σκηνης, της παγκόσμιας κοινωνικής και πολιτικής σκηνης.

Δεν υπήρχε χούντα ή και δημοκρατικό καθεστώς, που να μην πηγαίνουν όλοι, εν πάση περιπτώσει, στη δουλειά τους πολιτικοί, με αυτό το εγχειρίδιο υπό μάλης. Πώς δούλεψε αυτό το πράγμα; Αυτό το εγχειρίδιο το υιοθέτησαν κάποιοι συγκεκριμένοι και γνωστοί διεθνείς Οργανισμοί. Αυτοί λοιπόν οι διεθνείς Οργανισμοί περίμεναν πάντα την ευκαιρία, όπου τους δινότανε, να χρησιμοποιήσουν αυτό το εγχειρίδιο και να επιβάλλουν αυτές τις πολιτικές.

Η πρώτη εφαρμογή ήταν στην χούντα του Πινোসέτ. Ο Πινোসέτ το εφήρμοσε κατά γράμμα και το παράδοξο είναι ότι το εφήρμοσαν και οι επίγονοι, δηλαδή αυτοί που έφεραν το δημοκρατικό καθεστώς στη χώρα. Δηλαδή το εγχειρίδιο πήγε πακέτο και στη χούντα και στη δημοκρατία.

Μια από τις συμβουλές που έδινε εν πάση περιπτώσει αυτό το εγχειρίδιο σε σχέση με την εκπαίδευση ήταν η εκπαίδευση να φύγει από την κεντρική διοίκηση και να πάει στην Τοπική Αυτοδιοίκηση. Αυτό ο Πινোসέτ το εφήρμοσε αμέσως και αυτό εφαρμόστηκε τότε σε όλες τις χούντες της Λατινικής Αμερικής αλλά και σε κάποιες δημοκρατίες λίγο αργότερα, όπως για παράδειγμα στις Ηνωμένες Πολιτείες.

Έτσι, νεοφιλελευθεροποίησε ο Ρόναλντα Ρείγκαν τις Ηνωμένες Πολιτείες και φυσικά κατά γράμμα από τη Μάργκαρετ Θάτσερ. Αξίζει ν' αναφέρω γιατί αυτό λίγοι το θυμούνται, ίσως και λίγοι να το ξέρουν ότι η κυβέρνηση του Χιθ, δηλαδή περίπου 10 χρόνια πριν αναλάβει η Θάτσερ, 11 για την ακρίβεια, είχε αναθέσει σε ένα λόρδο, τον λόρδο Πλάουντεν, να φτιάξει μία Επιτροπή η οποία θα μεταρρύθμιζε το βρετανικό εκπαιδευτικό σύστημα.

Ο Πλάουντεν, μετά από 9 χρόνια, παρέδωσε 4. 500 σελίδες έκθεση όπου είχε συγκεκριμένες προδιαγραφές για το πώς θα έπρεπε να μεταρρυθμιστεί το βρετανικό εκπαιδευτικό σύστημα. Η Θάτσερ το πέταξε όπως ακριβώς ήταν, όπως είχε πετάξει το Καραμανλής τα νομοσχέδια του «Ευταξία» και εφήρμοσε αυτά που έλεγε το εγχειρίδιο της Οικονομικής Σχολής του Σικάγο στην εφαρμογή που έδινε ο ΟΟΣΑ. Μπήκε και ο ΟΟΣΑ στο παιχνίδι.

Πότε ακούσαμε για τον ΟΟΣΑ ξεκάθαρα, καθαρά; Επί Υπουργίας της κας Διαμαντοπούλου, η οποία τότε η κα Διαμαντοπούλου και ο Γενικός Γραμματέας του Υπουργείου έλεγαν πόσο φτηνά μας κόστισε το να πληρώσουμε τον ΟΟΣΑ, 55.000 ευρώ αν θυμάμαι καλά ήταν το ποσό, για να μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε το περίφημο toolkit του ΟΟΣΑ.

Θυμάστε καθόλου οι πιο παλιοί ποια ήταν οι τα πρώτα στάδια, οι πρώτες ρυθμίσεις των μεταρρυθμίσεων εκείνης της εποχής; Μία από αυτές ήταν να πάνε τα σχολεία στους Δήμους. Προσέξτε, όχι όπως είναι τώρα η χρηματοδότηση, ολόκληρο το σχολείο να πάει στο Δήμο.

Αυτό το μοντέλο είχε εφαρμοστεί στις Ηνωμένες Πολιτείες, στη Μεγάλη Βρετανία, αν θυμάμαι καλά, δεν είμαι και απολύτως σίγουρος, στην Ισπανία. Πού θα οδηγούσε αυτό; Ο Δήμος θα έλεγε «μα εγώ δεν μπορώ να το συντηρήσω το σχολείο» γιατί του Δήμου θα του έλεγαν σε λίγο αργότερα «άσε τους εκπαιδευτικούς, ούτε αυτούς θα πληρώνουμε εμείς το κράτος, η κεντρική διοίκηση, τους πληρώνετε εσείς».

Ο Δήμος φυσικά θα έλεγε ότι «εγώ δεν μπορώ να το κάνω αυτό το πράγμα, δεν έχω χρήματα να το κάνω, δεν έχω πόρους να το κάνω» και τι θα γινόταν; Θα εμφανιζόταν το άλλο μαγικό χαρτάκι που λέγεται voucher. Πίσω λοιπόν από όλο αυτό το πακέτο που ζούμε και που μιλάμε τώρα σήμερα για την υποχρηματοδότηση ή τη μη χρηματοδότηση των Σχολικών Μονάδων, είναι κρυμμένη μια ολόκληρη πολιτική.

Μια πολιτική η οποία με ένα σταθερό τρόπο άρχισε να εφαρμόζεται εδώ και πόσα χρόνια, 60 χρόνια, πολύ χοντρικά, η οποία έρχεται στην κατάλληλη πάντα στιγμή να εφαρμοστεί και να προχωρήσει αυτό το αρχικό σχέδιο όπου είχε εκπονηθεί από τους ιθύνοντες τότε σχεδιαστές αυτών των πολιτικών που ξεκίνησαν από τη σχολή του Σικάγο και βρήκαν πρόσφορο έδαφος σε διάφορες χώρες στον κόσμο και στην Ευρώπη.

Το παράδοξο είναι, όχι παράδοξο, αναμενόμενο είναι, ότι οι πρώτες χώρες στις οποίες βρήκαν πρόσφορο έδαφος ήταν οι χώρες της Λατινικής Αμερικής οι οποίες κατά ένα 70-75% βρίσκονταν σε ανώμαλα πολιτικά καθεστώτα, με άλλα λόγια σε χούντες. Εκεί λοιπόν μπορούσε να εφαρμοστεί πάρα πάρα πολύ εύκολα.

Από αυτά που μας είπε η κα Τσιρόγκα, αυτό που καταλαβαίνω εγώ είναι ότι δεν μιλάμε πλέον για χρηματοδότηση δεν μιλάμε ούτε καν για υποχρηματοδότηση, μιλάμε στην ουσία για μη χρηματοδότηση. Το να λέμε ότι είναι λίγα δε σημαίνει τίποτα γιατί για παράδειγμα, μπορεί εγώ να θέλω να ζω με 20.000 ευρώ το μήνα, να μου δίνετε εσείς 15.000 ευρώ το μήνα και να σας λέω «είναι λίγα, δεν μπορώ να ζήσω».

Δεν είναι έτσι είναι τόσο λίγα που είναι σαν να μην υπάρχουν, εγώ αυτό καταλαβαίνω. Και αυτό που καταλαβαίνω επίσης είναι ότι η κατάσταση συνεχώς θα επιδεινώνεται. Νομίζω όλοι το καταλαβαίνουμε και

όλοι το ξέρουμε ότι η εκπαίδευση και η παιδεία σε ένα ευρύτερο πλαίσιο μαζί με την υγεία, είναι οι δύο τομείς οι δύο βασικοί τομείς για τους οποίους πονάει να το πω έτσι κάθε φιλελεύθερη κυβέρνηση.

Είναι εκεί που βγάζουν σπυράκια, δε θέλουν να πληρώνουν για παιδεία και για υγεία και πάντα βρίσκουν τους κατάλληλους τρόπους, τις κατάλληλες μεθοδεύσεις έτσι ώστε να απομειώνεται ένα μεγάλο κομμάτι της χρηματοδότησης το οποίο πηγαίνει στην Παιδεία και στην Υγεία.

Σκεφτείτε, και φάνηκε πάρα πολύ καθαρά επίσης από την έρευνα, ότι φαίνεται να μην ενδιαφέρονται για τίποτα υπό την εξής έννοια: Άντε χαρτί να μην έχουμε φωτοτυπικό, άντε να χαλάσει την κλειδαριά και να μην τη φτιάξουμε. Δηλαδή αν πέσει ένα κτίριο τι θα γίνει, αφού δεν γίνονται και έλεγχοι για τους σεισμούς;

Ξέρετε όμως γιατί δεν ενδιαφέρονται; Γιατί δεν ενδιαφερόμαστε. Μιλάω ως πολίτες, όχι ως εκπαιδευτικοί της πρώτης γραμμής, γιατί εσείς είστε εκπαιδευτικοί της πρώτης γραμμής, εμείς είμαστε στα μετόπισθεν. Οι πολίτες δεν ενδιαφέρονται. Αν πέσει κάνα κτίριο αν πέσει κανένας σοβάς τότε θα πέσει μία σχετική γκρίνια και θα κουκουλωθεί. Έτσι γίνεται.

Γιατί γίνεται όμως έτσι; Γιατί έχουν μετατοπιστεί κάποια τέτοιου τύπου προβλήματα σε άλλο πλαίσιο συζήτησης και άλλο είδος προβλημάτων, όπως για παράδειγμα, «τί να γκρινιάξω τώρα εδώ δεν έχω να φάω έπεσαν τρεις σοβάδες...». Ναι, οι τρεις σοβάδες όμως είναι αυτοί που μπορεί να δημιουργήσουν τη συνθήκη να χαθούν και ζωές.

Για την έλλειψη προσωπικού δεν το συζητάμε, είναι αστείο και να το σχολιάσω. Αυτό όμως που μπορώ να πω είναι ότι, προσωπικό από ότι φαίνεται δεν έχουμε, πάγια αγαθά δεν έχουμε, χρηματοδότηση σταθερή δεν υπάρχει, κακοπληρωμένους εκπαιδευτικούς έχουμε. Τελικά τι έχουμε;

Δηλαδή αυτό το περίφημο κράτος το οποίο του έχουμε δώσει, μάλλον έχει πάρει από μόνο του γιατί το κράτος δεν είναι πολιτική, αυτό πρέπει να το ξεκαθαρίσω, δεν το πιστεύω αυτό, εγώ δεν πιστεύω ότι το κράτος συνδέεται με την πολιτική, το κράτος έχει μια δική του αυτονομία και το οποίο χρησιμοποιεί την πολιτική και η πολιτική το κράτος έτσι ώστε να συμβιούν και οι δύο χωρίς ο ένας να ενοχλεί τον άλλο.

Άρα λοιπόν η αλλεργία που νιώθει και η πολιτική και το κράτος απέναντι σε αυτά τα πράγματα τα οποία τους τρώνε λεφτά είναι ο κοινός τόπος όπου συναντιούνται αυτοί οι δύο πόλοι. Έτσι λοιπόν τα σχολεία, και ανοίγω μια πολύ μικρή παρένθεση επειδή αναφέρθηκε προηγουμένως από την Ελίνα, αναφέρθηκε ότι γίνεται ταυτόχρονα και μια έρευνα για την υλικοτεχνική υποδομή των σχολείων.

Παρόμοια έρευνα είχε γίνει παλιά αρκετά χρόνια πριν από το ΚΕΕ, τα Κέντρο Εκπαιδευτικής Έρευνας με τα με τα γραφεία στο Σύνταγμα. Πριν λίγα ακόμα χρόνια δηλαδή περί το 1996-97, χωρίς να κάνω καμιά πρωτογενή έρευνα, πήρα τα στατιστικά στοιχεία της ΕΛΣΤΑΤ, της ΕΣΥΕ τότε, τότε δηλαδή τα στοιχεία που δημοσίευε η ΕΣΥΕ, άρα τα στοιχεία που έπαιρνε από το κράτος για να εξετάσω την υλικοτεχνική υποδομή όλων των Σχολικών Μονάδων της χώρας χωρισμένα στα τέσσερα, δηλαδή σε Νηπιαγωγεία, σε Δημοτικά, σε Γυμνάσια και Λύκεια.

Να σας πω το εξής απλό: Τότε εργαζόμουν στη Φλώρινα δούλευα στο Πανεπιστήμιο, Αριστοτέλειο ήταν και τότε αλλά εν πάση περιπτώσει σημερινό είναι Δυτικής Μακεδονίας. Υπήρχαν νομοί της χώρας όπου τα 2/3 των σχολείων δεν είχαν πόσιμο νερό. Υπήρχαν νομοί της χώρας όπου τα μισά σχολεία δεν είχαν κεντρική θέρμανση.

Υπήρχαν νομοί της χώρας όπου είχανε ανά Σχολική Μονάδα περισσότερο από 1,3 κλειστά γυμναστήρια και υπήρχαν νομοί της χώρας όπου δεν υπήρχε κανένα κλειστό γυμναστήριο. Υπήρχαν νομοί της χώρας όπου σε ένα τετραγωνικό χώρασαν 1,2 μαθητές και υπήρχαν και σχολεία πάνω από τα μισά, όπου σε ένα τετραγωνικό χωρούσαν 4,5 μαθητές.

Δηλαδή, αν διερωτηθεί κανείς, ωραία έχουν περάσει τόσα χρόνια από τότε, ξαναλέω ήταν το 1995-96 δηλαδή στη Φλώρινα για παράδειγμα δεν είχαν κεντρική θέρμανση τα Νηπιαγωγεία, δεν υπήρχε κανένα Νηπιαγωγείο με κεντρική θέρμανση σε τα Νηπιαγωγεία λειτουργούσαν με ξυλόσομπα, θυμάμαι τώρα και μερικά παραδείγματα.

Αν λοιπόν μετρήσουμε τα χρόνια το 1995, το λέω χοντρικά μέχρι το 2025, μετά από τόσα χρόνια δεν έχει αλλάξει κάτι. Υποχρηματοδότηση κακοπληρωμένοι εκπαιδευτικοί, μάλλον οι σχολικοί χώροι δεν είναι αυτοί που

θα που πρέπει γιατί μας έδωσε και ένα tip προηγουμένως η Ελίνα σε σχέση με αυτό που βλέπει από την έρευνα που γίνεται, άρα λοιπόν σε τι βελτιωθήκαμε;

Το ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα σε τι βελτιώθηκε; Η ουσία είναι σε τίποτα. Αντιθέτως αν το δούμε στο λειτουργικό του ιδεολογικό του πλαίσιο, κατά την προσωπική μου γνώμη είναι πάρα πολύ χειρότερο. Υπενθυμίζω αξιολόγηση εκπαιδευτικών, ευθύνη των σχολείων στην Τοπική Αυτοδιοίκηση, υποχρηματοδότηση εκπαίδευσης, τάση προς ιδιωτικοποίηση, ευθύνη του σχολείου να βρει χρηματοδότηση.

Όλα αυτά μα όλα αυτά, αν τα βάλει κάποιος ξεπατικοτούρα είναι ακριβώς αυτή η νομοθεσία που προσπάθησε να περάσει η Διαμαντοπούλου, δεν την κατάφερε δεν τα κατάφερε και μετά προσπάθησε να τα περάσει η Κεραμέως και ένα μεγάλο κομμάτι από αυτά τα πέρασε. Είναι μία συνέχεια. Δ

Δυστυχώς, αυτό που θα πω είναι κάπως απαισιόδοξο ωστόσο μέσα στην απαισιοδοξία γεννιέται και η αισιοδοξία, ελπίζω θεωρώ ότι δύσκολα θα μπορέσουμε να αντισταθούμε, πραγματικά δύσκολα, ελπίζω όμως ότι θα φτάσουμε κάποια στιγμή σε ένα σημείο που δεν θα μπορούμε να κάνουμε κι αλλιώς.

Αυτά κατ' αρχήν, γιατί πραγματικά δεν έχει κάτι κανείς να σχολιάσει, τα στοιχεία και ο τρόπος που τα παρουσίασε η Ελίνα είναι μπουμπουνιστά, να το πω έτσι. Τί να πει κανείς, τί να σχολιάσει; Τα χάλια μας τα μαύρα. Αυτό είναι το σχόλιο που έχω να κάνω θα επανέλθουμε όμως από ότι καταλαβαίνω αργότερα. Ευχαριστώ πάρα πολύ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Ευχαριστούμε πολύ τον Αργύρη Κυρίδη για την τοποθέτησή του. Νομίζω ότι μπαίνουν επί της ουσίας τα ζητήματα και ο προβληματισμός και είναι αλήθεια ότι όλα αυτά τα χρόνια το κίνημα στους χώρους της Εκπαίδευσης επιδίωξε να βάλει αντιστάσεις και είναι αλήθεια ότι πάρα πολλά και σε νομοθετικό επίπεδο πέρασαν τα προηγούμενα χρόνια.

Ταυτόχρονα όμως είναι πάρα πολύ σημαντικό ότι παραμένει ανοιχτός και ο αγώνας μέσα στον κλάδο και αυτές οι εκδηλώσεις που κάνουμε και οι κινητοποιήσεις και η προσπάθεια να αντισταθούμε σε αυτά τα νομοθετικά πλαίσια που οδηγούν το σχολείο σε αυτό το δρόμο έχει τη σημασία του.

Και φυσικά αυτός ο αγώνας νομίζω έχει πολύ μεγαλύτερη σημασία όσο αποκτήσει και μεγαλύτερα κοινωνικά ερείσματα. Γιατί είναι αλήθεια ότι σωστά, όπως μπήκε το ερώτημα η και η διαπίστωση εδώ μιλάμε για όχι απλά για υποχρηματοδότηση αλλά για μη χρηματοδότηση σε πάρα πολλούς τομείς. Αυτή είναι η πραγματικότητα και μια προσπάθεια που γίνεται να μπουν ιδιώτες από διάφορες πλευρές.

Το είδαμε σε πάρα πολλούς τομείς όπως με τα προγράμματα «Μαριέττα Γιαννάκου», με τα Ωνάσεια Σχολεία, και είναι αλήθεια ότι χρήματα δεν έχουμε για τα σχολεία, για τις υποδομές, για τους μισθούς, για το προσωπικό, υπάρχουν όμως χρήματα από ότι φαίνεται για φοροαπαλλαγές σε μεγάλες επιχειρήσεις, για πολεμικές δαπάνες, αλλά και χρήματα που δίνονται αυτή τη στιγμή στην Εκπαίδευση για διάφορα προγράμματα δεξιοτήτων, για λαχανόκηπους, για lockers, για επιδοτήσεις και επιχορηγήσεις ιδιωτών για το πολλαπλό βιβλίο.

Φαίνεται λοιπόν ότι εδώ υπάρχει μία επιλογή στην ουσία να απαξιωθεί το δημόσιο σχολείο και να ανοίξουν νέα πεδία κερδοφορίας.

Προχωράμε στην τοποθέτηση του Νίκου Φωτόπουλου να ολοκληρώσουμε τον πρώτο κύκλο σχολιασμού των ερευνητικών δεδομένων. Καλούμε όσους και όσες μας ακούν να στέλνουν τα ερωτήματά τους στην φόρμα της ΔΟΕ που έχουμε αποστείλει, ώστε να μπορέσουμε και στη βάση των ερωτημάτων να συνεχίσουμε τη συζήτηση.

Κύριε Φωτόπουλε ο λόγος σ' εσάς.

N. ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Αγαπητοί φίλοι και συνάδελφοι, καλησπέρα σας. Ευχαριστώ πάρα πολύ για την πρόσκληση. Ειλικρινά, θερμές ευχαριστίες στο Διοικητικό Συμβούλιο της Ομοσπονδίας της ΔΟΕ. Δεν είναι η πρώτη φορά, για να είμαι ειλικρινής, που συμμετέχω σε δράσεις της Ομοσπονδίας. Αυτό έχει συμβεί πάρα πολλές φορές τα προηγούμενα χρόνια, και στην επετειακή εκατονταετηρίδα.

Θα έλεγα ότι η Ομοσπονδία σας στέκεται στο ύψος των περιστάσεων. Δίνει πραγματικά ένα αγωνιστικό παρόν σε όλες τις προκλήσεις

και τις εξελίξεις, τιμώντας την ιστορία της και θεωρώ ότι είναι τιμή, αλλά και χρέος μας, να είμαστε δίπλα σας.

Πραγματικά, η έρευνα είναι αποκαλυπτική. Θα έλεγα δύο λόγια μόνο στα επίπεδα της μεθοδολογίας, ότι πληροί με επάρκεια όλα τα προαπαιτούμενα μιας πολύ σοβαρής, συντεταγμένης έρευνας, σε σταθμισμένο πανελλαδικό δείγμα, με ανθρώπους οι οποίοι διαθέτουν εμπειρία και έχουν σημαντική εικόνα από τα προβλήματα και την κατάσταση της εκπαίδευσης στην Ελλάδα, της δημόσιας εκπαίδευσης στην Ελλάδα, στην πρωτοβάθμια, τόσο στα Δημοτικά όσο και στα Νηπιαγωγεία.

Η έρευνα, στην ουσία, μας επιβεβαιώνει και αποτυπώνει τη σημερινή κατάσταση, που προφανώς εμπειρικά τη βιώνουμε, βλέποντας ακόμα και από τις δικές μας προσλαμβάνουσες εμπειρίες το τί συμβαίνει.

Πράγματι, ο νόμος 5056/23, που προφανώς σχετίζεται με την κατάργηση των Σχολικών Επιτροπών, αντί να επιλύει προβλήματα, απ' ό,τι φαίνεται, δημιουργεί σημαντικά ζητήματα σε πόρους που δεν επαρκούν, σε αυξημένες ανάγκες που δεν ικανοποιούνται, στην υποβάθμιση πραγματικά της λογοδοσίας και της διαφάνειας, μέσα από αυτό το «σκοτάδι» που περιέγραψε η ερευνήτριά μας το οποίο νιώθουν οι άνθρωποι που χειρίζονται αυτές τις καταστάσεις.

Η ελαχιστοποίηση των άμεσων πόρων, η αύξηση της γραφειοκρατίας και των καθυστερήσεων, η έλλειψη παιδαγωγικού υλικού, η ελλιπής συντήρηση στις κτιριακές εγκαταστάσεις και οι ανεπάρκειες, όλα αυτά τα στοιχεία, κατά τη γνώμη μου, συνδέονται με ένα ευρύτερο, θα έλεγα project, το οποίο, όπως ανέλυσε και ο φίλος και συνάδελφος Αργύρης Κυρίδης, ξεκινήσει εδώ και πολλά χρόνια σε διεθνές επίπεδο και σχετίζεται με αυτό που λέμε διεθνή εκπαιδευτική πολιτική μέσα στην παγκοσμιοποίηση.

Και αντιλαμβάνεστε ότι αυτό κατεβαίνει από το υπερεθνικό επίπεδο στο ευρωπαϊκό, στο εθνικό, στο περιφερειακό και φτάνει στο τοπικό επίπεδο και στο πεδίο μέσα που είναι η ίδια η τάξη και οι ίδιοι οι εκπαιδευτικοί.

Αντιλαμβάνεστε ότι βρισκόμαστε σε μια φάση προφανώς απορρύθμισης, ρευστοποίησης και αποδιοργάνωσης των δημόσιων πολιτικών. Γιατί βλέπουμε διαρκώς από τη συλλογική υποχρέωση του κράτους να μεταβαίνουμε στην ατομική ευθύνη, είτε αυτή μεταφέρεται στους

εκπαιδευτικούς, είτε στους γονείς, είτε ακόμα και στους ίδιους τους μαθητές, να λύσουν το πρόβλημα της αξιοπρεπούς και ποιοτικής εκπαίδευσης.

Είμαστε σε μια ιστορική, θα έλεγα, φάση πολυδιάσπασης και κατακερματισμού του ενιαίου χαρακτήρα της εκπαίδευσης. Γιατί βιώνουμε πια μια μετάβαση προς μια εκπαίδευση πολλαπλών ταχυτήτων, μια πολυτυπική πια εκπαίδευση με πρότυπα πειραματικά, μουσικά, καλλιτεχνικά, Ωνάσεια σχολεία, τμήματα IB.

Από την άλλη πλευρά, αν δούμε τη μεγαλύτερη εικόνα, εγώ θα ήθελα να βάλουμε και μέσα στη συζήτηση και αυτό που συμβαίνει με τα κολέγια, με τα μικρά Πανεπιστήμια, με τα μεγάλα τραστ ιδιωτικών συμφερόντων και funds τα οποία αγοράζουν ιδιωτικά σχολεία.

Όλα αυτά λοιπόν εντάσσονται, κατά τη γνώμη μου, σε μια ευρύτερη στρατηγική η οποία προφανώς ρευστοποιεί τις δημόσιες πολιτικές και δημιουργεί μια μεγάλη λεωφόρο πια για ευδοκίμηση επιχειρηματικών αλλά και ιδιωτικών συμφερόντων με έναν, θα έλεγα, χωρίς προηγούμενο πια κυνισμό.

Όπως βλέπετε, ακόμα και οι πολιτικές οι οποίες εκπορεύονται από διεθνή φόρουμ ή think tanks, τα οποία επεξεργάζονται ζητήματα στο χώρο της εκπαιδευτικής πολιτικής, για παράδειγμα, η τελευταία έκθεση του ΟΟΣΑ η οποία μιλά για την αυτονομία της Σχολικής Μονάδας πάρα πολύ έντονα, όλα αυτά λοιπόν τα ζητήματα, παρ' όλο που μ' έναν τρόπο έτσι ψευδεπίγραφο βάζουν το ζήτημα της αυτονομίας και της περισσότερης ελευθερίας, επί της ουσίας δεν συνδέονται ούτε με την παιδαγωγική ελευθερία ούτε με τη χειραφέτηση των Συλλόγων Διδασκόντων, αλλά κυρίως με το αίτημα αναζήτησης πόρων και εξεύρεσης χορηγών, γιατί απλά το κράτος και οι δημόσιες πολιτικές διαρκώς απουσιάζουν ή αρνούνται, κατά κάποιον τρόπο, να επιτελέσουν τον καταστατικό τους ρόλο.

Έτσι λοιπόν βρισκόμαστε, όπως προανέφερα, σε μια φάση εξέλιξης ενός project, που βλέπουμε ότι ο χώρος των δημόσιων πολιτικών αποικιοποιείται από λογικές, πρακτικές και στρατηγικές των δυνάμεων της αγοράς.

Και εδώ θα ήθελα, μόνο για την ιστορία της συζήτησης, να αναφέρω κάτι το οποίο πρέπει να έχουμε στο μυαλό μας όταν δημιουργήθηκαν τα πρώτα εκπαιδευτικά συστήματα, αντιλαμβάνεστε ότι εκπαίδευση υπήρχε, παιδεία υπήρχε, διεργασίες μάθησης υπήρχαν στους προνεωτερικούς χρόνους, όμως η δημιουργία εκπαιδευτικών συστημάτων εμφανίζεται κατά κανόνα στη βιομηχανική επανάσταση.

Αν δούμε, λοιπόν, την εκπαίδευση μέσα στο δυτικό παράδειγμα, από την Αναγέννηση, τον Διαφωτισμό και την νεωτερικότητα, τι είδαμε; Είδαμε, όλους αυτούς τους αιώνες, μια μάχη ανάμεσα στην εκκλησία και το κοσμικό κράτος, να ελεγχθεί η εκπαίδευση.

Σε αυτή τη μάχη κέρδισε το κράτος. Τουλάχιστον στον δυτικό ορθολογισμό, η εκπαίδευση πέρασε στον έλεγχο του κράτους και αυτό, κατά κάποιο τρόπο, μέσα από τις κοινωνικές κατακτήσεις, τις συλλογικές διευθετήσεις, μέσα σε αυτό που εμείς, ως ιδεότυπο, ονομάζουμε κοινωνικό κράτος, θεωρούμε ότι η εκπαίδευση είναι ένα από τα πιο βασικά αγαθά, τα οποία οφείλει το κράτος να προστατεύει, να το παρέχει με ποιότητα και κυρίως να το παρέχει σε όλους αδιακρίτως.

Σήμερα, λοιπόν, πού βρισκόμαστε; Βρισκόμαστε σε έναν άλλο, θα έλεγα, πόλεμο, σε μία άλλη αντιδικία ανάμεσα στο κράτος και την αγορά. Αυτή τη στιγμή δηλαδή βλέπουμε ότι η αγορά κερδίζει όλο και περισσότερες μάχες απέναντι στη δικαιοδοσία του κράτους και αποσπά λειτουργίες από την εκπαίδευση και ευρύτερα από αυτό που λέμε εκπαιδευτική πολιτική.

Υπό την έννοια αυτή νομίζω ότι αυτή η τάση θα εξελίσσεται και θα δούμε, προφανώς, να ξεδιπλώνεται στο μέλλον. Δεν είμαι σίγουρος, και κοινωνιολογικά, ότι μπορεί εύκολα να ανακοπεί. Είναι σαφές ότι δεν είναι ένα μεμονωμένο συμβάν αυτό που η έρευνα πάρα πολύ εύγλωττα μας έδειξε.

Δηλαδή η υποχρηματοδότηση ή η έλλειψη χρηματοδότησης, επί της ουσίας, δεν είναι μόνο ένα ζήτημα, είναι μία στιγμή, θα έλεγα, σε μία ευρύτερη πορεία εξέλιξης, η οποία αποδυναμώνει τις δημόσιες πολιτικές, αποδυναμώνει τις συλλογικές διευθετήσεις, απορυθμίζει κοινωνικές ισορροπίες δεκαετιών, τις οποίες πετύχαμε με κοινωνικούς αγώνες και κοινωνικές κατακτήσεις, δημιουργώντας στην ουσία, χώρο για επιχειρηματικές ευκαιρίες κερδοφορίας και δίνοντας στην ουσία ένα μήνυμα, που νομίζω ότι

μόνο αρνητικό είναι: Ότι η εκπαίδευση και ευρύτερα, η δια βίου μάθηση είναι ατομική ευθύνη ή, έστω, υπόθεση περιορισμένης ευθύνης για το κράτος και τους θεσμούς του.

Υπό την έννοια αυτή, ενδέχεται να ακολουθήσουν και άλλες ανατροπές, οι οποίες συνδέονται με ιδεολογήματα και θεσμικά εργαλεία τα οποία θα αλλάξουν άρδην τον ρόλο και τον χαρακτήρα του δημόσιου εκπαιδευτικού συστήματος.

Αντιλαμβάνεστε ότι ήδη από το 1964, στην Ελλάδα, μιλάμε για τη δημόσια και δωρεάν παιδεία. Μόνο δωρεάν πια δεν είναι η παιδεία. Ακόμα και δικές μας έρευνες και επεξεργασίες δείχνουν την αιμοραγία των οικονομικών προϋπολογισμών, για φροντιστηριακή εκπαίδευση, για ιδιαίτερα μαθήματα, για δίδακτρα, για σπουδές σε άλλες πόλεις, όπου δεν υπάρχει σοβαρή εστίαση ούτε υποστήριξη των φοιτητών, για τη γενίκευση των διδάκτρων σε όλα τα μεταπτυχιακά προγράμματα, καθώς και για την, αν θέλετε, απορρύθμιση όλου του πλαισίου των επαγγελματικών δικαιωμάτων στη μη τυπική εκπαίδευση.

Αυτό λοιπόν το ζήτημα, ξαναλέω, εντάσσεται σε μία γενικότερη εικόνα και έτσι πρέπει να το δούμε. Η έρευνα, προφανώς, είναι εξαιρετικής σημασίας και χρηστικότητας. Είναι ένα εργαλείο, γιατί πράγματι δίνει στην Ομοσπονδία τη δυνατότητα να διαπραγματευτεί με στοιχεία και, κυρίως, να αναδείξει αυτά τα στοιχεία στην ελληνική κοινωνία, αλλά αυτό το ευρύτερο project, που σας είπα, πράγματι συνδέεται και με άλλα ζητήματα, τα οποία ήδη ο Αργύρης τα προανέφερε ή τα υπονόησε, ζητήματα που σχετίζονται με την ελεύθερη γονεϊκή επιλογή και τα voucher στην εκπαίδευση, τη μεγαλύτερη, αν θέλετε, διείσδυση του ιδιωτικού τομέα στη λειτουργία της εκπαίδευσης, την ταξινόμηση και ιεράρχηση των σχολείων στη βάση των αποτελεσμάτων και της επιτελεσματικότητας που τα σχολεία ασκούν.

Και, προφανώς, εδώ η αξιολόγηση, με τον τρόπο που μεθοδεύεται, παίζει έναν τέτοιο ρόλο και θα παίξει ακόμη πιο ενεργό ρόλο σε αυτή την κατεύθυνση. Και στο βάθος, κατά τη γνώμη μου, βρίσκεται η αλλαγή των εργασιακών σχέσεων στον χώρο της δημόσιας εκπαίδευσης, ευρύτερα, είτε αυτό αφορά και το καθεστώς των προσλήψεων αλλά και γενικότερα το

καθεστώς της επαγγελματικής ανάπτυξης και εξέλιξης των εκπαιδευτικών μέσα σε αυτό το οικοσύστημα.

Αν δούμε λίγο την ελληνική πραγματικότητα πιο επισταμένα, θα μπορούσαμε να βάλουμε στην εξίσωση και το δημογραφικό ζήτημα, τις διαρκείς κρίσεις που βλέπουμε να αναδύονται είτε με τους πολέμους, είτε με την ενεργειακή ακρίβεια, τις μεταναστευτικές κρίσεις, είτε με το συνεχιζόμενο brain drain.

Όλα αυτά τα ζητήματα, κατά τη γνώμη μου, δημιουργούν μία εξίσωση με πάρα πολλούς αγνώστους και ο δρόμος ανοίγει για ακόμα μεγαλύτερη απορρύθμιση και αποδυνάμωση όλων των κατακτήσεων, οι οποίες προέκυψαν μέσα από συλλογικές διευθετήσεις. Και δυστυχώς, όταν έχεις ένα ρημαγμένο τοπίο μπροστά σου, η ιδιωτικοποίηση προβάλλεται προφανώς ως ένα “φάρμακο” ή ως μια λύση εκείνη τη στιγμή.

Αυτό, όπως βλέπετε, η ελληνική κοινωνία το έχει εμπεδώσει. Για παράδειγμα, η δαπάνη για τα φροντιστήρια, που, κατά τη γνώμη μου, είναι η κορυφή του παγόβουνου, σ’ ένα πολύ μεγάλο πρόβλημα, έχουν κανονικοποιηθεί, έχουν φυσικοποιηθεί πια στη συνείδησή μας, ως μια αναγκαία λύση, γιατί απλά το σχολείο δεν επιτελεί τον ρόλο του.

Άρα λοιπόν, για να μπορέσει ένα παιδί, ένας νέος άνθρωπος, να αναπτύξει μια σοβαρή επαγγελματική κινητικότητα, θα πρέπει να περάσει μέσα από αυτές τις φροντιστηριακές δομές. Αυτό λοιπόν, βλέπετε, έχει κανονικοποιηθεί και έχει εμπεδωθεί. Όπως και άλλα πράγματα τα οποία βλέπουμε αυτή τη στιγμή, για παράδειγμα η αναγνώριση των επαγγελματικών δικαιωμάτων από τα κολλέγια, τα οποία συνδέονται με Πανεπιστήμια του εξωτερικού.

Νόμοι, δηλαδή, οι οποίοι πέρασαν μέσα σε μια κοινωνία και μέσα σε έναν ευρύτερο, θα έλεγα, εκπαιδευτικό χώρο, όπου δεν υπήρχαν τα αντανακλαστικά μιας σθεναρής αντίδρασης. Αυτό, αντιλαμβάνεστε, μας δημιουργεί ένα άγχος για πάρα πολλά πράγματα, για το πώς θα εξελιχθούν τα πράγματα στην πορεία. Γιατί, δυστυχώς, ο ιστορικός χρόνος είναι εντελώς διαφορετικός από τον βιολογικό χρόνο.

Δηλαδή μπορεί να έχουμε έναν βιολογικό χρόνο δικό μας, αλλά βλέπετε ότι η εξέλιξη των ιστορικών και κοινωνικών φαινομένων θέλει

πολλαπλάσιους χρόνους. Άρα, βλέπετε, αυτή η υπόθεση έχει αρχίσει να ξετυλίγεται εδώ και 50–60 χρόνια. Προφανώς οι πιο αδύναμες χώρες, οι πιο αδύναμες οικονομίες, τα πιο αδύναμα εκπαιδευτικά συστήματα αφομοιώνουν αυτές τις αλλαγές χωρίς διαπραγματευτική ισχύ.

Και είμαστε, προφανώς, μέσα σε μία φάση όπου αυτά που προανέφερα νομίζω ότι πολύ γρήγορα θα πρέπει να γίνουν αντικείμενο μιας σοβαρής και σθεναρής αντίδρασης, όχι απλής διαχείρισης από μέρους μας. Γιατί, ξέρετε, όταν αποδυναμώνονται βασικά κοινωνικά αγαθά, όπως η υγεία, η παιδεία, η απασχόληση και άλλα τέτοια, το αίτημα της κοινωνικής συνοχής αλλά και της ανάπτυξης και της κοινωνικής ευημερίας, στην ουσία πηγαίνει περίπατο για τους πολλούς.

Υπό την έννοια αυτή, οι οικονομικές, κοινωνικές και πολιτισμικές ελίτ μπορούν να αναπαράγονται χωρίς να εμποδίζονται από κανέναν, και αυτό δημιουργεί ακόμα περισσότερους παρίες, κοινωνικά περιθωριοποιημένους ανθρώπους, κοινωνικά ευπαθείς, κοινωνικά αποκλεισμένους.

Αντιλαμβάνεστε ότι οι αδύναμοι κρίκοι μέσα σε αυτή την αλυσίδα της κοινωνικής ιεραρχίας είναι οι πιο ευπαθείς, οι πιο αδύναμοι και οι περισσότερο κοινωνικά αποκλεισμένοι συμπολίτες μας. Και εδώ είναι μια πολύ μεγάλη ευθύνη, στο να μπορέσουμε να δημιουργήσουμε μια ανάσχεση απέναντι σε αυτή τη ζοφερή πορεία.

Υπό την έννοια αυτή, νομίζω ότι θα σταματήσω εδώ σαν πρώτο σχολιασμό και μπορώ να επανέλθω στα επόμενα ερωτήματα ή σε οτιδήποτε άλλο χρειαστεί. Σας ευχαριστώ θερμά.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Εμείς ευχαριστούμε για την τοποθέτηση και τη συμβολή στη σημερινή συζήτηση. Θα περάσω αμέσως στη διατύπωση των ερωτημάτων που έχουν γίνει, ώστε να ανοίξουμε έναν ακόμη κύκλο τοποθετήσεων. Τα ερωτήματα είναι προς όλους οπότε μπορούμε να ξαναπάρουμε το λόγο με τη σειρά που τοποθετηθήκαμε.

Το πρώτο ερώτημα: «Γνωρίζετε κάποια στοιχεία για τη χρηματοδότηση στα Πανεπιστήμια και τη σχέση της αξιολόγησης με τη

χρηματοδότηση; Μήπως θέλουν να συνδέσουν και την αξιολόγηση των σχολείων με τη χρηματοδότησή τους; Μήπως η αναζήτηση πόρων θα εμπορευματοποιήσει βασικές λειτουργίες της εκπαίδευσης;».

Δεύτερο ερώτημα: «Πώς σχολιάζετε το θέμα των περικοπών που γίνονται αυτή την περίοδο στη χρηματοδότηση για την εκπαίδευση, στο όνομα των πολεμικών αναγκών και της συμμετοχής της χώρας μας σε αυτές, όπως μας λέει η κυβέρνηση;».

Επίσης, ένα άλλο ερώτημα: «Πώς συνδέεται, κατά τη γνώμη σας, η υποχρηματοδότηση των δημόσιων σχολείων από το κράτος με την ένταση των ταξικών ανισοτήτων και την όρθωση μεγαλύτερων ταξικών φραγμών για τα παιδιά των εργαζόμενων κοινωνικών τάξεων;».

Επίσης: «Η συζήτηση για την υποχρηματοδότηση της δημόσιας εκπαίδευσης και τη μείωση του εκπαιδευτικού προσωπικού και του υλικού των δημόσιων σχολείων και, κατά γενική ομολογία, ο περιορισμός της χρηματοδότησης από την κρατική εξουσία για όλη την εκπαίδευση, πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια, ενώ υπάρχει αυτό, πώς εξηγείται ο μόνιμος διορισμός καθηγητών και δασκάλων τα τελευταία χρόνια και η πρόσληψη χιλιάδων αναπληρωτών; Πώς δηλαδή σχετίζεται το ένα με το άλλο;». Βεβαίως, εδώ δεν είναι μόνο τα στοιχεία, απαντώ μ' έναν τρόπο, αλλά και οι ανάγκες.

Αυτά είναι τα βασικά ερωτήματα που έχουν κατατεθεί. Νομίζω ότι από τις τοποθετήσεις που έγιναν μέχρι τώρα, μπορούν να δοθούν αφορμές και για σχόλια, δηλαδή για έναν πιο δημιουργικό διάλογο και μεταξύ των ομιλητών.

Οπότε, να ξεκινήσουμε από την κα Τσιρόγκα, αν θέλετε.

Ε. ΤΣΙΡΟΓΚΑ: Σε σχέση με τους άλλους δύο, εγώ μάλλον δεν είμαι ιδιαίτερα αρμόδια στο να απαντήσω, τουλάχιστον στις ερωτήσεις που μπήκαν. Δεν έχω στοιχεία για τη χρηματοδότηση στα Πανεπιστήμια, γι' αυτό θα μιλήσουν οι συνάδελφοι, έτσι κι αλλιώς, δεν έχω κάτι εγώ.

Το μόνο που μπορώ να πω εγώ, επειδή πάνω απ' όλα είμαι και εκπαιδευτικός στο σχολείο μεταξύ άλλων, να σχολιάσω λίγο το τελευταίο που ειπώθηκε για την υποχρηματοδότηση και την αύξηση των ανισοτήτων.

Για μένα είναι πάρα πολύ σημαντικό να διασφαλίσουμε το δημόσιο ενιαίο γενικό σχολείο. Γίνεται τεράστια προσπάθεια τα τελευταία χρόνια, με τα πειραματικά, με τα πρότυπα, να δημιουργήσουμε διάφορες ταχύτητες σχολείων και τέτοιου είδους στρωματοποιήσεις της δημόσιας παιδείας, τους μόνους που πλήττουν πάνω απ' όλα είναι αυτούς που είναι κοινωνικά ασθενέστεροι, οι μαθητές που δεν έχουν τη δυνατότητα να στραφούν στα φροντιστήρια ή σε οτιδήποτε, ώστε να εισαχθούν στα πρότυπα ή οπουδήποτε αλλού.

Άρα, για μένα, αν κάτι έχω να σχολιάσω, είναι μόνο αυτό. Να πω επίσης μια διευκρίνιση, που δεν ήταν στις ερωτήσεις, αλλά να το διευκρινίσω ξανά, ότι οι άνθρωποι που απάντησαν δεν είναι 757 εκπαιδευτικοί, είναι 757 σχολεία, γιατί έχουμε μία απάντηση από κάθε σχολείο. Το κάθε σχολείο απαντούσε ο Διευθυντής ή η Προϊσταμένη, ο Προϊστάμενος.

Είναι σημαντικό αυτό για την αντιπροσωπευτικότητα των δεδομένων που έχουμε. Και να σχολιάσω, κλείνοντας, ότι όντως αυτό που είπα δεν το είπα για λόγους εντύπωσης. Είναι πάρα πολύ σπάνιες οι έρευνες, γιατί κάνω πολλές έρευνες, ασχολούμαι αρκετά χρόνια με αυτό, είναι πάρα πολύ λίγες οι έρευνες που βρίσκουμε τέτοια συντριπτικά ποσοστά, 905, 92%, 95%.

Είναι πάρα πολύ λίγες οι έρευνες, να συμφωνούν οι άνθρωποι. Ειδικά όταν το δείγμα είναι τόσο εκτεταμένο γεωγραφικά, δηλαδή δεν είναι ένα δείγμα ιδιαίτερα ομοιογενές, είναι από όλη την Ελλάδα, από όλες τις περιοχές, μεγάλα και μικρά σχολεία.

Είναι συντριπτικά τα νούμερα. Και νομίζω, αν δεν κάνω λάθος, οι παλαιότεροι μπορούν να συμπληρώσουν σε αυτό, ότι είναι η πρώτη φορά που υπάρχουν νούμερα τόσο συστηματικά καταγεγραμμένα, τουλάχιστον τα τελευταία αρκετά χρόνια, για το πώς χρηματοδοτούνται τα σχολεία και τι προβλήματα υπάρχουν όσον αφορά τη χρηματοδότηση.

Είναι συντριπτικά τα νούμερα. Έχει ένα νόημα από εδώ και μετά, να πάμε και ένα βήμα παρακάτω. Και καλό μας κουράγιο, βέβαια, στα σχολεία.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Ευχαριστούμε πολύ. Και νομίζω ότι όλοι στο σημερινό πάνελ συμφωνούμε στο κομμάτι της πολύ μεγάλης χρησιμότητας αυτής της έρευνας και των στοιχείων, και θεωρούμε δεδομένο ότι είναι η αρχή της αξιοποίησης αυτής της έρευνας σήμερα η παρουσίασή της.

Νομίζω ότι μπορεί να τροφοδοτήσει μια μεγάλη συζήτηση και, επί της ουσίας, με επιχειρήματα, με δεδομένα, με στοιχεία, να πείσει αυτούς που έχουν την ευθύνη σε λύσεις και σε διεκδικήσεις. Οπότε, ναι, είναι μια πολύ καλή αφορμή η σημερινή.

Κύριε Κυρίδη, έχετε το λόγο.

A. ΚΥΡΙΔΗΣ: Ας πιάσουμε το θέμα των Πανεπιστημίων. Τα Πανεπιστήμια, μετά τον νόμο Κεραμέως, χρηματοδοτούνται αναλόγως με τις επιτυχίες τους, σε ένα πολυσύνθετο και δαιδαλώδες πλέγμα πιστοποίησης και αξιολόγησης που έχουν τα Πανεπιστήμια ως ιδρύματα.

Εμείς, ως εργαζόμενοι στα Πανεπιστήμια, αξιολογούμεστε επίσης από τους φοιτητές μας. Επίσης, το διοικητικό προσωπικό αξιολογείται από το ίδιο το διοικητικό προσωπικό. Άρα, τα Πανεπιστήμια εδώ και πάρα πολλά χρόνια, από το 2006, αν δεν με απατά η μνήμη μου, επί Γιαννάκου, έχουν μπει σε αυτόν τον κυκλώνα της αξιολόγησης, με αρκετή γκρίνια βεβαίως, ωστόσο έχουν μπει.

Εμείς όμως βιώνουμε και κάτι ακόμα. Εντάξει, η αξιολόγηση αυτή είναι, τί να κάνει κανείς, θα τη λουστούμε. Εμείς βιώνουμε την περίφημη πιστοποίηση. Τι σημαίνει πιστοποίηση; Πιστοποίηση σημαίνει ότι έρχονται κάποιοι συνάδελφοι από το εξωτερικό, ετοιμάζουμε 49 έγγραφα, το τονίζω, 49 έγγραφα και με βάση αυτά τα έγγραφα και κάποιες συνεντεύξεις που κάνουν αυτοί οι συνάδελφοι με εμάς και με φοιτητές, πιστοποιείται το πρόγραμμα σπουδών, είτε είναι προπτυχιακό είτε μεταπτυχιακό, ή και κάποια τμήματα που έχουν και διδακτορικών σπουδών, πιστοποιούνται και οι διδακτορικές σπουδές.

Η πιστοποίηση, για μένα, εδώ πέρα η χρήση της λέξης είναι παραπλανητική, στην ουσία είναι μια αξιολόγηση, γιατί και αυτοί που έρχονται, έρχονται να μας αξιολογήσουν, δεν έρχονται να μας πιστοποιήσουν. Αυτό το τονίζω.

Γιατί το λέω όμως αυτό; Όχι για να δείτε ποια είναι τα πάθη μας, αλλά για άλλο λόγο. Το λέω για το εξής: Ο προετοιμασία όλων αυτών των εγγράφων που η ΕΘΑΑΕ, αυτή η περίφημη Ανεξάρτητη Αρχή ζητάει να έχουμε έτοιμα, απαιτεί δουλειά κάθε χρόνο, όλο τον χρόνο, γιατί μιλάμε για έναν τεράστιο όγκο δεδομένων και στοιχείων, την οποία την κάνουν τα μέλη ΔΕΠ, δηλαδή, οι καθηγητές, γιατί δεν υπάρχει διοικητικό προσωπικό. Και όσο υπάρχει, δεν μπορούμε να τους φορτώσουμε να κάνουν και αυτό.

Αυτό λοιπόν που έχει συμβεί στο Πανεπιστήμιο, είναι ότι έχουμε μετατραπεί σε ένα διοικητικό προσωπικό ευκαιρίας. Αυτό που συμβαίνει με εμάς, δηλαδή ότι τα μέλη ΔΕΠ έχουν πάρει ένα μεγάλο κομμάτι της διοικητικής διαδικασίας, για το οποίο δεν γκρινιάζω, απλώς θέλω να δείξω ποιος είναι ο μηχανισμός από πίσω.

Δεν καθιστά τόσο απαραίτητο το διοικητικό προσωπικό στις Γραμματείες, γιατί λέει, «θα την κάνουν οι καθηγητές τη δουλειά, γιατί να τους δώσω διοικητικό προσωπικό;».

Δε μπορεί ένα τμήμα, παίρνω το δικό μου, που είμαστε σε κεντρικό Πανεπιστήμιο στη Θεσσαλονίκη, να έχει 1.800 φοιτητές, 30 μέλη ΔΕΠ πολύ χονδρικά και 5-6 ΕΔΥΠ, όλο λοιπόν αυτό το τμήμα, πρώτον, να μην χρηματοδοτείται, δεν χρηματοδοτούμαστε, νομίζω τα χρήματα που παίρνουμε ως τμήμα είναι περίπου 2.800 ευρώ για όλο το χρόνο και ό,τι διανέμεται από την κοσμητεία. Και αν υπάρχουν υπόλοιπα από την Επιτροπή Ερευνών, τα οποία συνήθως δεν είναι τίποτα.

Άρα λοιπόν, όλος αυτός ο μεγάλος Οργανισμός, στην ουσία αφήνεται στην τύχη του. Όλοι αυτοί οι άνθρωποι δουλεύουν για να ικανοποιήσουν τα καπρίσια, τα αξιολογικά καπρίσια των εκάστοτε υπουργών και της ΕΘΑΑΕ.

Και ακόμη, όλοι αυτοί οι άνθρωποι που είμαστε εκεί, και αυτό το δείχνουν οι τελευταίες στατιστικές σε σχέση με τις επιδόσεις των ελληνικών Πανεπιστημίων, δηλαδή οι ερευνητικές επιδόσεις οι οποίες πέφτουν συνεχώς, δεν ασχολούμαστε καθόλου με το ερευνητικό μας έργο. Πηγαίνουμε, κάνουμε μάθημα και γυρνάμε στο γραφείο να συμπληρώσουμε χαρτιά.

Εγώ, τουλάχιστον, έτσι το καταλαβαίνω, έτσι το βιώνω. Μπορεί κάποιος άλλος συνάδελφος να έχουν καλύτερες εμπειρίες από εμένα. Εγώ πάντως δεν έχω τέτοιες εμπειρίες.

Πάμε λοιπόν στο ζήτημα της ανισότητας, που είναι το αγαπημένο μου ζήτημα. Ξέρετε κάτι; Είναι άδικο πράγμα να δίνεις σε άνισους ανθρώπους το ίδιο ακριβώς πράγμα. Αυτό είναι πάρα πολύ άδικο. Αλλά είναι ακόμα πιο άδικο να δίνεις σε άνισους ανθρώπους άνισα πράγματα.

Τι θέλω να πω με αυτό; Το «άνισους ανθρώπους», μην το πάρετε τοις μετρητοίς. Εν πάση περιπτώσει, άτομα που προέρχονται από διαφορετικά πολιτισμικά, κοινωνικά και οικονομικά περιβάλλοντα και τα οποία πρέπει να επιβιώσουν σε ένα σχολικό σύστημα, το οποίο δεν είναι σχεδιασμένο γι' αυτά τα άτομα, αλλά είναι σχεδιασμένο για τις μεσοανώτερες τάξεις και συγκεκριμένες κυρίαρχες ιδεολογίες κτλ.

Όταν λοιπόν έρχεσαι και λες, στο όνομα της ισότητας ευκαιριών, “εγώ θα δώσω σε όλους το ίδιο”, αυτός που θα τσιμπήσει είναι αυτός που λέει: “ώπα, ισότητα ευκαιριών”. Αλλά πίσω από την ισότητα ευκαιριών κρύβεται η ισότητα αποτελεσμάτων.

Τί νόημα έχει να υπάρχουν ίσες ευκαιρίες, όταν παράγονται άνισα αποτελέσματα; Δηλαδή, με άλλα λόγια, ένα παιδάκι που είναι ΑμεΑ, δεν πρέπει να πάρει περισσότερες ευκαιρίες από τους υπόλοιπους που δεν είναι; Ένα παιδάκι το οποίο προέρχεται από μια οικογένεια ή από ένα πολιτισμικό ή οικονομικό περιβάλλον που δεν ευνοεί την επιτυχία του στο σχολείο, δεν πρέπει να το φροντίσω περισσότερο; Δεν είναι υποχρέωση του κράτους;

Υποχρέωση του κράτους, όμως, με βάση το ιδεολογικό πλαίσιο που υπάρχει αυτή τη στιγμή, είναι να δώσει σε όλους τα ίδια. Και αυτή ήταν διαχρονικά η βασική αξία του ελληνικού σχολείου. Ανέκαθεν το ελληνικό σχολείο βασιζόταν κυρίως στην ισότητα ευκαιριών και όχι στην ισότητα αποτελεσμάτων.

Θα πρέπει όμως να πούμε ότι το ελληνικό σχολείο είχε κάποια συγκεκριμένα χαρακτηριστικά, τα οποία ευνοούσαν την άμβλυση των εκπαιδευτικών ανισοτήτων. Για παράδειγμα, ήταν ένας μονόδρομος: Έμπαινες στο Νηπιαγωγείο και έβγαινες στην Γ' Λυκείου, δηλαδή μία εξέταση είχες. Εγώ έζησα και τις διπλές και τις τριπλές και τις τετραπλές εξετάσεις,

δηλαδή Ε' Δημοτικού, Στ' Δημοτικού, εισαγωγικές στο Γυμνάσιο, εισαγωγικές στο Λύκειο, Πανελλήνιες Β' Λυκείου, Πανελλήνιες Γ' Λυκείου.

Αλλά εν πάση περιπτώσει, αυτά κάποια στιγμή πέρασαν, εξαφανίστηκαν. Η ουσία πίσω από το ελληνικό σχολείο —και γι' αυτό εγώ το λέω και στους φοιτητές— είναι ότι, αν πρέπει για κάτι να παλέψετε, είναι να μη χαθεί αυτό. Είναι ένας μονόδρομος.

Δηλαδή, θα φτάσει στην Γ' Λυκείου και εκεί αρχίζει το μεγάλο “φαγοπότι” με τα φροντιστήρια, με τα χίλια δυο, για το ποιος θα καταφέρει τελικά να εισαχθεί στο Πανεπιστήμιο, όπου εκεί θα έρθει και η μεγάλη καταξίωση.

Εδώ όμως, πίσω από αυτό το πράγμα, αφού υπάρχει ο ανταγωνισμός, αφού υπάρχει η διαφοροποίηση του πολιτισμικού πλαισίου, αφού υπάρχει η διαφοροποίηση του οικονομικού πλαισίου, δεν πρέπει το κράτος, εν πάση περιπτώσει, να φροντίσει να υπάρχουν κάποιες σταθερές;

Μία από αυτές τις σταθερές, που είναι πάρα πολλές, είναι το σχολείο να λειτουργεί, δηλαδή εννοώ, υλικοτεχνικά, με τους ίδιους όρους. Δεν μπορεί το σχολείο που πηγαίνει το δικό μου παιδί να μην καλύπτει κάποιες βασικές υλικοτεχνικές ανάγκες, και το σχολείο που πηγαίνει το παιδί του Φωτόπουλου, το δημόσιο σχολείο, δεν μιλάω για τα ιδιωτικά, να ικανοποιεί αυτές τις ανάγκες.

Δεν είναι αυτό μια απομείωση της δυνατότητας που δίνεται στο δικό μου παιδί να ανταγωνιστεί με ίδιους όρους το παιδί του Φωτόπουλου; Λέω τώρα ένα παράδειγμα. Αυτά λοιπόν που συμβαίνουν, αυτό που λέμε υποχρηματοδότηση ή μη χρηματοδότηση των Σχολικών Μονάδων, δεν είναι κάτι άδολο, κατά τη δική μου γνώμη τουλάχιστον.

Πίσω από αυτό κρύβεται, το ότι δεν με ενδιαφέρει να φροντίσω όλα τα παιδάκια σε αυτή τη χώρα, να έχουν κάποιες ίδιες βασικές υλικοτεχνικές υποδομές. Θεωρώ λοιπόν ότι δεν γίνεται, επειδή από κάποιον “ξέφυγε”. Θεωρώ ότι γίνεται επίτηδες. Αυτό είναι το ένα.

Και για να γυρίσω σε αυτό που ειπώθηκε επίσης, νομίζω ήταν το τελευταίο ερώτημα, αν τα θυμάμαι καλά, είναι το ζήτημα των εκπαιδευτικών,

γιατί, για παράδειγμα, διορίζονται κάθε χρόνο τόσο εκπαιδευτικοί. Γιατί είναι τόσο πολλοί αυτοί που φεύγουν, που θα πρέπει κάποια στιγμή να αντικατασταθούν. Είναι ένα αναγκαίο κακό. Πραγματικά, είμαι σίγουρος ότι την ώρα που υπογράφουν τους διορισμούς, κλαίνε εκεί μέσα στα γραφεία των Υπουργών. Δηλαδή, πραγματικά πρέπει να χύνουν μαύρο δάκρυ.

Ωστόσο όμως, αυτοί οι διορισμοί είναι τα προβλήματα του σχολείου να φαίνονται περισσότερο. Λίγοι θα ασχοληθούν, λίγοι θα μάθουν τελικά αν το σχολείο του παιδιού του Κυρίδη έχει χρήματα για φωτοτυπίες. Λίγοι θα μάθουν πόσα χρήματα παίρνει το σχολείο από τον Δήμο για τη λειτουργία του. Λίγοι θα μάθαιναν αυτό το περίφημο λουκέτο, που αναφέρθηκε προηγουμένως, κλειδαριά εν πάση περιπτώσει, λίγοι θα το μάθουν αυτό.

Αλλά θα μάθουν αν κάποιος εκπαιδευτικός δεν είναι στη θέση του. Και εκεί το κόστος του Υπουργείου, είναι μεγαλύτερο από το κόστος της φωτοτυπίας. Εγώ λοιπόν θεωρώ ότι κάποιος τα έβαλε σε μια ζυγαριά, ζύγισε ποιο πιο βαρύ και με αυτό που είναι πιο βαρύ ασχολείται περισσότερο. Και έχω και κάποια άλλα να πω, θα επιστρέψουμε μετά όμως. Ευχαριστώ πάρα πολύ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Ευχαριστούμε πολύ. Κύριε Φωτόπουλε έχετε το λόγο.

Ν. ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Δύο λόγια να πω κι εγώ για αυτό που βιώνουμε στο Πανεπιστήμιο. Να σας πω μόνο ότι ήδη η χρηματοδότηση στο Πανεπιστήμιο έχει αλλάξει, αν θυμάμαι καλά, με τον νόμο 4653 του '20, όπου η χρηματοδότηση δεν είναι οριζόντια.

Ήδη από τότε έχουν θεσπιστεί δύο κριτήρια, τα οποία νομίζω η ΕΘΑΕ τα ενθαρρύνει τώρα και τα αυστηροποιεί ακόμα περισσότερο, όπου το 70% της επιχορήγησης συνδέεται με αντικειμενικά κριτήρια, δηλαδή, ο όγκος του κάθε ιδρύματος, τα λειτουργικά έξοδα, ο αριθμός των φοιτητών, ιδιαιτερότητες εργαστηρίων κτλ. και το υπόλοιπο 30%, αυτό στην ουσία είναι το καινούργιο σχετίζεται με κάποια ποιοτικά κριτήρια, τα οποία συνδέονται με αυτό που λέμε “αριστεία”.

Δηλαδή ζητήματα που έχουν να κάνουν με τις επιδόσεις του Πανεπιστημίου, με τις ετεροαναφορές, με τα προγράμματα, με τη χρηματοδότηση από ερευνητικές δράσεις, με την εξωστρέφεια. Δηλαδή κι εκεί

υπάρχουν κάποιοι ποιοτικοί δείκτες, τέλος πάντων, που έχουν τεθεί για να μπορεί να προσδιοριστεί αυτό το 30% μέσα από έναν αλγόριθμο, ο οποίος κάθε φορά επαναπροσδιορίζει τη χρηματοδότηση των ιδρυμάτων, ανάλογα με το αν συμμορφώνονται με αυτούς τους δείκτες, πολύ λίγο ή καθόλου.

Αυτό λοιπόν, αντιλαμβάνεστε, αλλάζει άρδην τα πράγματα. Ήδη τα έχει αλλάξει και προφανώς είναι μια κατεύθυνση πιστεύω που θα δείξει τον δρόμο, γιατί είναι και μια πιλοτική φάση αυτή. Γι' αυτό είπα πριν για τον ιστορικό χρόνο και τον βιολογικό χρόνο, γιατί αυτά τα πράγματα θέλουν κάποια χρόνια για να μπορέσουν να επιδοθούν να κανονικοποιηθούν να φυσικοποιηθούν και να ενσωματωθούν στην κοινωνική συνείδηση.

Αλλά αυτό που είπα πριν, δεν είναι καθόλου απίθανο να συνδεθεί και με την Δευτεροβάθμια και με την Πρωτοβάθμια. Δηλαδή φανταστείτε κάποια στιγμή η αξιολόγηση των σχολείων να δημιουργεί ιεράρχηση (ranking), το ranking λοιπόν κάποια στιγμή να συνδέεται με δείκτες χρηματοδότησης και αυτό τώρα που περιγράφετε εσείς σαν έλλειψη χρηματοδότησης άυριο θα μπορεί να λέει «καθόλου χρηματοδότηση γιατί δεν πληροίς τους δείκτες που έχουμε θέσει τους ποιοτικούς δείκτες». Όποιοι κι αν είναι αυτοί.

Υπό την έννοια αυτή πού πάμε; Πάμε σε ένα πολύ σκληρό θατσερικό σχήμα που λέει ότι τα «κακά σχολεία» δεν έχω λόγο να τα χρηματοδοτώ. Άρα κλείνουν αυτό λοιπόν αν το δούμε, γιατί δεν είναι τυχαίο από το Πανεπιστήμιο πώς θα πάμε κάποια στιγμή στο Νηπιαγωγείο γιατί προφανώς η έννοια του συστήματος αυτή ακριβώς είναι, είναι αυτή η διασύνδεση ανάμεσα στις βαθμίδες.

Αν για παράδειγμα πούμε ότι ξέρετε κάνουμε την αξιολόγηση των σχολείων, κάνουμε την κατάταξη κάνουμε τη χρηματοδότησή τους και αφήνουμε και τους γονείς με το voucher να διαλέγουν ελεύθερα, αυτό λοιπόν δίνει την αίσθηση μιας έτσι ψευδώνυμης ελευθερίας επιλογής. Γιατί; Γιατί οι γονείς θεωρητικά μπορούν να διαλέγουν τα καλύτερα σχολεία αλλά τα καλύτερα σχολεία για να παραμένουν «καλύτερα» με βάση αυτά τα κριτήρια θα πρέπει να διαλέγουν συγκεκριμένο υλικό μαθητών με συγκεκριμένο προφίλ για να μπορούν να βρίσκονται ψηλά σε αυτό το ανταγωνιστικό πλαίσιο.

Υπό την έννοια αυτή δεν διαλέγουν οι γονείς σχολεία και οι μαθητές σχολεία αλλά τα σχολεία διαλέγουνε μαθητές. Και πώς τους διαλέγουν; Θα δώσω ένα παράδειγμα και να μην παρεξηγηθώ: Δε θα θέλει κανένας, κάποιο παιδί που έχει δυσλεξία, δυσαριθμησία, δυσαναγνωσία, δυσγραφία, διάσπαση προσοχής ή άλλα προβλήματα γιατί δε θα μπορεί να λειτουργήσει ανταγωνιστικά σε επιδόσεις που χρειάζονται για να πληρούνται οι προϋποθέσεις χρηματοδότησης άρα και βιωσιμότητας του σχολείου.

Επομένως κάποιοι μαθητές θα περιθωριοποιηθούν. Δε θα θέλει κάποιους μαθητές που οι γονείς τους έχουν οικογενειακά προβλήματα, που έχουν ψυχικά νοσήματα που υπάρχει ιστορικό χρήσης κακοποίησης κτλ. Βλέπετε λοιπόν ένας ιδιότυπος κοινωνικός δαρβινισμός εδώ, κερδίζει έδαφος.

Και πάμε προφανώς όχι σε συμπεριληπτικά σχολεία δι' αυτής της οδού, πάμε σε σχολεία τελικά που εντείνουν τον εκπαιδευτικό και τον κοινωνικό αποκλεισμό. Υπάρχει μία άλλη εναλλακτική ενδεχομένως γι' αυτό το σύστημα που προωθεί αυτές τις πολιτικές: Το home schooling.

Στην Αμερική εφαρμόζεται. Εκεί για παράδειγμα που δεν υπάρχουνε σχολεία γιατί κλείσανε, τα κακόφημα σχολεία κλείνουν αφού δεν χρηματοδοτούνται, αφού δεν έχουν κόσμο δεν τα θέλει κανένας, δίνεται η δυνατότητα σε κάποια παιδιά να πάρουν το voucher οι γονείς και τα παιδιά αυτά να φοιτήσουν στο σπίτι τους με ιδιαίτερα μαθήματα ή με οποιοδήποτε άλλο τρόπο και στο τέλος να πιστοποιήσουν τα εκπαιδευτικά αποτελέσματα ξεχωριστά.

Δηλαδή φεύγει επί της ουσίας το παιδί από το κοινωνικοποιητικό πλαίσιο του σχολείου, δίνουμε δηλαδή μία εντελώς εργαλειακή προοπτική στη μάθηση. Και εδώ βλέπετε θεωρητικά τι προτάσσεται, αυτό που συμβαίνει και με τα Πανεπιστήμια. Προτάσσεται ο ανταγωνισμός και η βελτίωση της ποιότητας.

Αλλά λυπάμαι δυστυχώς, επειδή είμαι και εγώ στον πανεπιστημιακό χώρο, έχουμε γίνει επιχειρηματίες του εαυτού μας. Δηλαδή είμαστε μονίμως σε μια γραφειοκρατία, σε excel, σε έγγραφα, σε πιστοποιήσεις στοιχεία δηλαδή τα οποία μας απομακρύνουν διαρκώς από τη βασική μας αποστολή που είναι η έρευνα και η διδασκαλία.

Αυτό θα έπρεπε να κάνουμε επί της ουσίας αλλά συρρικνώνεται όλο και λιγότερο αυτή η αποστολή μας ακριβώς επειδή έχουμε όλα αυτά τα εργαλειακά επιτελεστικά ζητήματα που πρέπει να διεκπεραιώνουμε για να μπορούμε να υπάρξουμε.

Και αντιλαμβάνεστε ότι όταν υπάρχει η δαμόκλειος πάθη της υποχρηματοδότησης η οποία θα σου πάρει το κεφάλι κάποια στιγμή θα αναγκαστείς προφανώς να συμμορφωθείς επιτελεστικά στην εκπλήρωση αυτών των κριτηρίων.

Εδώ λοιπόν βλέπετε είναι ένα πάρα πολύ ζοφερό project αυτή τη στιγμή το οποίο προφανώς εντείνει τις ανισότητες για να συνδέσω και αυτό με τα Πανεπιστήμια με το δεύτερο ερώτημα. Γιατί αντιλαμβάνεστε όλη αυτή η

Κατηγοριοποίηση παίζει πάρα πολύ μεγάλο ρόλο. Δείτε τώρα, για παράδειγμα, με την έλευση των μη κρατικών Πανεπιστημίων. Δεν πηγαίνω τώρα στο άρθρο 16 και το πώς έγινε κτλ., το αντιμετωπίζω σαν ένα δεδομένο: Συμβαίνουν, υπάρχουν αυτή τη στιγμή, έτσι; Γιατί το άλλο είναι μία άλλη ζήτηση που θα μας πάρει μία άλλη συνεδρία επί της ουσίας, το γιατί μεθοδεύτηκαν με αυτό τον τρόπο.

Αντιλαμβάνεστε λοιπόν ότι τα πανεπιστημιακά ιδρύματα της Περιφέρειας θα έχουν πολύ μεγάλο πρόβλημα κάποια στιγμή. Γιατί να επιλέξει κάποιο παιδί να πάει στο Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας, Πανεπιστήμιο Αιγαίου, Πανεπιστήμιο Θράκης; Το να μπορεί να είναι σε ένα ίδρυμα αντίστοιχο της πρωτεύουσας, με δίδακτρα τα οποία προφανώς είναι και λιγότερα από το να συντηρήσει ένα σπίτι στη Φλώρινα, στην Κομοτηνή, στην Κρήτη κτλ..

Βλέπετε εδώ εμφανίζεται ανταγωνιστικό πλεονέκτημα. Προφανώς για ποιους; Γι' αυτούς που μπορούν. Και επί της ουσίας τι κάνει; Κάνει πιο εύκολο αυτό που ήταν ήδη εύκολο για κάποιους, όπως για παράδειγμα η λογική των funds.

Σκεφτείτε λίγο, με μια λογική αν θέλετε βεμπεριανή, δηλαδή να μπορούμε στην καπιταλιστική λογική, στην ηθική αυτού του συστήματος, γιατί άραγε τα funds επενδύουν χρήματα σε ιδιωτικά σχολεία; Προφανώς είναι μια

κερδοφόρα επενδυτική ευκαιρία η οποία ανοίγεται και δημιουργεί σταδιοδρομίες από το νηπιαγωγείο μέχρι και την άσκηση του επαγγέλματος.

Αυτό λοιπόν, αν δεν είναι όξυνση των ανισοτήτων, τι άλλο μπορεί να είναι; Σίγουρα δεν είναι αύξηση της ποιότητας και βελτίωση της ποιότητας της εκπαίδευσης.

Κατά τη γνώμη μου, όλος αυτός ο πληθωρισμός των προσόντων, όλη αυτή η πληθωριστική, ψυχαναγκαστική πίεση για διπλώματα, πτυχία δεύτερα, τρίτα, μεταπτυχιακά, μεταδιδακτορικά, βλέπετε, προφανώς οι κοινωνίες δια βίου μάθησης είναι κάτι επιθυμητό, αλλά προσέξτε, εδώ δεν έχουμε την άνθηση και τη χειραφέτηση της μάθησης. Έχουμε, στην ουσία, μια εξαιρετικά εργαλειακή χρήση της μάθησης, σε ανθρώπους οι οποίοι εγκλωβίζονται σε μία διεκπεραίωση.

Άρα θα υιοθετηθούν και πάρα πολλές μη σύννομες πρακτικές για να αποκτήσει κανείς αυτά τα πτυχία, τα οποία συνδέονται με μοριοδότηση κτλ., όλος αυτός ο φαύλος κύκλος, και αυτό καταλαβαίνετε, γυρίζει σαν μπούμερανγκ εναντίον όλου πια του εκπαιδευτικού εγχειρήματος, όλου του εκπαιδευτικού σύμπαντος, με αποτέλεσμα κάποια στιγμή, δεν ξέρω πού θα σταματήσει και τί άλλο θα συμπαρασύρει όλη αυτή η πορεία και τι άλλο θα συμπαρασύρει.

Αντιλαμβάνεστε λοιπόν ότι μέσα σε αυτή τη δίνη, ο αδύναμος κρίκος προφανώς είναι ευάλωτος, γιατί ο πήχης διαρκώς ψηλώνει. Και προφανώς κάποιοι άνθρωποι, αν κάποτε ήθελαν ένα πτυχίο, αυτό που λέγαμε στην κοινωνιολογία της εκπαίδευσης, λέγαμε ότι το Πανεπιστήμιο ήταν «το ασανσέρ των φτωχών». Προσπαθούσαν στην ουσία, με τον πλέον ενδεδειγμένο τρόπο, να μπουν στο Πανεπιστήμιο για να αλλάξουν κοινωνική τάξη, κοινωνικό στρώμα, κοινωνική κατάσταση.

Γι' αυτό αναφέρθηκα πριν στη δημόσια και δωρεάν παιδεία, από το 1964 ήταν ένα άνοιγμα, τουλάχιστον για τα λαϊκά, αγροτικά στρώματα, να μπορούν να διαφοροποιηθούν και να δουν μια καλύτερη μέρα γι' αυτούς και τις οικογένειές τους.

Εδώ λοιπόν αλλάζουν αυτοί οι συσχετισμοί και προφανώς είμαστε σε μία, θα έλεγα, βίαιη αλλαγή όλου αυτού του συστήματος. Και η γραμμική σχέση, η παλιά γραμμική σχέση, σχολείο, φροντιστήριο,

Πανεπιστήμιο, αγορά εργασίας, πλήρης απασχόληση, σύνταξη κτλ., δεν υφίσταται πια.

Γι' αυτό προανέφερα ότι είμαστε σε μία εξαιρετικά ρευστή περίοδο. Και πιστεύω ότι και η έρευνα και όλα αυτά τα στοιχεία τα οποία, για την υποχρηματοδότηση, κατατέθηκαν σήμερα, νομίζω ότι εντάσσονται μέσα σε αυτή τη συστημική λειτουργία μιας προοπτικής η οποία έχει ξεκινήσει εδώ και πάρα πολλά χρόνια και, κατά την απαισιόδοξη εκτίμησή μου, θα εξελιχθεί ακόμα περισσότερο.

Δηλαδή πιστεύω ότι θα είμαστε θεατές, είναι απαισιόδοξη αυτή η εκτίμηση, μακάρι να διαψευστώ, αλλά είμαστε, νομίζω, θεατές και θα είμαστε σε ένα project το οποίο εξελίσσεται και προφανώς δεν ξέρω πού θα καταλήξει. Ιστορικά, κάποια στιγμή, προφανώς, θα λήξει ή θα διαφοροποιηθεί, αλλά εδώ είναι η διαφορά του βιολογικού χρόνου και του ιστορικού χρόνου. Δεν ξέρω δηλαδή πόσο, σε ιστορικό χρόνο, θα διαρκέσει. Ευχαριστώ πολύ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Ευχαριστούμε πολύ. Μόνο δύο σχόλια, γιατί υπάρχει ένα ερώτημα που απευθύνεται προς την Ομοσπονδία που σχετίζεται φυσικά με όλη αυτή τη συζήτηση και συγκεκριμενοποιεί το θέμα των περικοπών στις παράλληλες στηρίξεις και της υποχρηματοδότησης.

Μία συναδέλφισσα, που έχει πάρα πολύ δίκιο, δηλαδή εντοπίζουμε το θέμα των σοβαρών ελλείψεων που υπάρχουν αυτή τη στιγμή στο κομμάτι της παράλληλης, δηλαδή ένα ποσοστό σχεδόν 40% με 45% των μαθητών δεν έχουν την αναγκαία κάλυψη αυτή τη στιγμή, με βάση τις διαγνώσεις.

Και η αλήθεια είναι ότι, αν πάρουμε υπόψη και τις εξαγγελίες και τα αντικειμενικά δεδομένα που υπάρχουν, φαίνεται ότι το επόμενο διάστημα θα μπει μεγάλο μαχαίρι σε αυτή την ιστορία.

Δεν είναι τυχαίο, και το έχουμε αναφέρει σε πολλές αντίστοιχες συζητήσεις, ότι ένα χρόνο πριν περίπου, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή κάλεσε όλες τις χώρες, στην ουσία, να συμμαζέψουν τα κονδύλια μέσω των ΕΣΠΑ, τα οποία αναπροσανατολίζονται αυτό το διάστημα και στις πολεμικές ανάγκες

της Ευρωπαϊκής Ένωσης, μέσα από το πλαίσιο του προγράμματος ReArm των 800 δισεκατομμυρίων.

Οπότε είναι σαφές ότι η σημερινή κατάσταση θα επιδεινωθεί. Δεν ξέρουμε και νομοθετικά τι μορφή θα πάρει αυτό, όμως όλοι καταλαβαίνουμε πού οδηγούνται τα πράγματα, με βάση και τον νόμο που πέρασε το περασμένο καλοκαίρι, που τροποποιεί προς αντιδραστική, προς αντιπαιδαγωγική κατεύθυνση και τη λειτουργία των τμημάτων ένταξης.

Στην ουσία, μετατρέπει τα τμήματα ένταξης, παίρνει την αυτονομία τους και τα οδηγεί στην ουσία να κάνουν παιδαγωγικές παρεμβάσεις μέσα στις γενικές τάξεις. Αυτό σηματοδοτεί μια πολύ πιθανή περικοπή στο προσωπικό που αφορά την παράλληλη στήριξη.

Άρα ναι, είναι μεγάλο μέτωπο διεκδίκησης το να καλύπτονται όλες αυτές οι ανάγκες, με βάση τα παιδαγωγικά κριτήρια, με βάση τις ανάγκες των μαθητών μας, και όχι με βάση τους οικονομικούς περιορισμούς που μπαίνουν από τους όποιους σχεδιασμούς, είτε οικονομικούς είτε πολεμικούς κτλ.

Το δεύτερο, επειδή έγινε μια συζήτηση σήμερα σε σχέση με το θέμα των διορισμών—επαυξάνοντας ορισμένα ζητήματα που ακούστηκαν—θυμίζουμε ότι από το 2009 μέχρι το 2020, στην ουσία, πάγωσαν οι μόνιμοι διορισμοί στην εκπαίδευση, στο πλαίσιο των μνημονίων, των περιορισμών των μνημονιακών και ούτε καν ποτέ υλοποιήθηκε αυτό το 1 προς 5 σε σχέση με τις αποχωρήσεις, ούτε καν το 1 προς 1.

Ο δρόμος των μόνιμων διορισμών ξανάνοιξε το 2020, και αυτό δεν έγινε τυχαία. Πρώτον, ήταν αντικειμενικοί οι λόγοι, γιατί ήταν πολύ μεγάλα τα κενά, τα πραγματικά κενά, ή τα σοβαρά προβλήματα λειτουργίας των σχολείων. Και ταυτόχρονα θυμίζουμε εδώ ότι ήταν και πολύ μεγάλοι αγώνες του κλάδου.

Ήταν μια χρονική περίοδος με μεγάλες κινητοποιήσεις, με μεγάλους αγώνες, με προσπάθεια να αναδειχθεί στο επίκεντρο της διεκδίκησης και της αντιπαράθεσης απέναντι στις κυβερνητικές πολιτικές το θέμα των ελλείψεων σε μόνιμο προσωπικό. Και νομίζουμε ότι και αυτοί οι αγώνες συνέβαλαν αποφασιστικά στο να ανοίξει ξανά ο δρόμος για μόνιμους διορισμούς.

Την ίδια στιγμή, όμως, δεν μπορούμε να αποσπαστούμε από το ότι αυτοί οι διορισμοί που έγιναν, και για αντικειμενικούς λόγους, αλλά και κάτω από την πίεση του συνδικαλιστικού κινήματος και των Ομοσπονδιών, είναι πολύ μακριά από τις πραγματικές ανάγκες. Σε πολλές περιπτώσεις, στην ουσία ισοφαρίζουν τις αποχωρήσεις που έχουμε όλα αυτά τα χρόνια, και είναι πολύ μαζικές οι αποχωρήσεις με συνταξιοδότηση.

Αυτό που λέω, επιβεβαιώνεται, τεκμηριώνεται και αποδεικνύεται και από τις προσλήψεις αναπληρωτών. Δηλαδή ότι αυτή τη στιγμή, παρά τους μόνιμους διορισμούς που έγιναν, έχουμε σχεδόν 48.000 και κάτι προσλήψεις αναπληρωτών συνολικά στην εκπαίδευση για να καλυφθούν στοιχειώδεις ανάγκες, και μάλιστα χωρίς να καλύπτονται και όλες αυτές οι ανάγκες.

Οπότε, δεν αντιμετωπίστηκε το θέμα της στελέχωσης με τους μόνιμους διορισμούς που έγιναν αυτά τα χρόνια. Δεν ήταν από την καλή τους την καρδιά, νομίζω, ότι αυτό που είπε και ο κ. Κυρίδης, ότι σίγουρα μπορεί να κλαίνε, δίνει και την έμφασή του.

Παρ' όλα αυτά το πρόβλημα παραμένει. Δε μπαίνω τώρα σε μία συζήτηση, φυσικά, για τους όρους που πραγματοποιούνται αυτοί οι διορισμοί και για τις συνθήκες εργασίας αυτών των συναδέλφων, όταν μιλάμε για νεοδιόριστους εκπαιδευτικούς με 800–900 ευρώ εισαγωγικό μισθό, με διετή παραμονή στον τόπο διορισμού τους και όλα τα υπόλοιπα που έχουμε αναδείξει πολλές φορές ως Ομοσπονδία.

Δηλαδή, και οι όροι με τους οποίους γίνονται οι διορισμοί είναι όροι εργασιακής απαξίωσης, μισθολογικής απαξίωσης και όροι περικοπών, ακόμα και όταν γίνονται μόνιμοι διορισμοί.

Αυτά από την πλευρά μου, σε σχέση με τα ερωτήματα που μπήκαν και τη συζήτηση που άνοιξε. Δεν ξέρω αν θέλετε, πηγαίνοντας προς την ολοκλήρωση της συζήτησης, να κάνετε ένα τελευταίο σχόλιο, μια κατακλείδα που θεωρείτε ότι πρέπει να μείνει από τη σημερινή συζήτηση, ίσως ένα κάλεσμα προς τους εκπαιδευτικούς, ένα μήνυμα που μπορεί να βγει από τη σημερινή κουβέντα.

Υπάρχει το περιθώριο και θα το θέλαμε και από τους τρεις ομιλητές, που μας τιμάνε πάρα πολύ με την παρουσία του, το ξαναλέμε και δεν το λέμε τυπικά.

Κυρία Τσιρόγκα, θέλετε κάτι τελευταίο;

Ε. ΤΣΙΡΟΓΚΑ: Εγώ θα ξανατονίσω τη σημαντικότητα των ευρημάτων, στο δικό μου πεδίο, αλλά το λέω πέρα από την πλάκα, το πόσο σημαντικά είναι τα στοιχεία που έχουμε σήμερα, το πόσο σημαντικό είναι να έχουμε μία καταγραφή τόσο συντεταγμένη για αυτό που όλοι συζητάμε όλο αυτό τον καιρό, τώρα το έχουμε με νούμερα. Και δε μπορεί κανείς να αμφισβητήσει την αξιοπιστία αυτών των αριθμών.

Δεν είναι μια μικρή ομάδα εκπαιδευτικών που συζητάει μεταξύ της ή λέει κάποιες απόψεις, είναι το 8% των σχολείων. Είμαστε σε επίπεδο εμπιστοσύνης πάνω από το 95%. Θα ξαναγυρίσω σε πολύ στατιστικά, αλλά δεν είναι τυχαίο που επιμένω εκεί.

Είναι οι απόψεις εκπαιδευτικών που είναι 10, 20, 25 χρόνια στα σχολεία, ανεξαρτήτως από πού προέρχονται, τι κάνουν, έχουν μια σημασία όλα αυτά. Να τους δώσουμε τη βαρύτητα που πρέπει. Για μένα χρειάζονται περαιτέρω δημοσίευση. Δηλαδή είναι πάρα πολύ σημαντικό το ότι το συζητάμε σήμερα, αλλά είναι στοιχεία που έχει ένα νόημα να βγουν παρα έξω.

Και από εκεί και μετά, να διεκδικήσουμε τουλάχιστον, αν μη τι άλλο, συνθήκες εργασίας. Δηλαδή, οκεί, μας λένε ότι διεκδικούμε μισθούς. Να τους αφήσουμε στην άκρη. Εντάξει, να μη πληρώνουμε και από την τσέπη μας. Αυτό το κρατάω έτσι, γιατί είναι πάρα πολύ ενδεικτικό, μαζί με την ασφάλεια, που πάλι θα την επισημάνω, να μη μας πέσουν τα σχολεία στο κεφάλι.

Και αυτά πια δεν είναι υπερβολές, δεν είναι ένα δημοσίευμα που έκανε ένας δημοσιογράφος κάπου. Είναι πράγματα που δηλώνουν οι άνθρωποι που είναι μέσα στα σχολεία.

Ευχαριστώ πάρα πολύ και πάλι, γιατί ήταν πάρα πολύ ενδιαφέρουσα αυτή η δουλειά. Έρχεται η δουλειά από πίσω, έρχεται και η έρευνα για τις υποδομές και τους εξοπλισμούς και, από τα λίγα που βλέπω, πάλι νομίζω ότι τα στοιχεία και εκεί θα είναι πολύ σοκαριστικά.

Καλή συνέχεια και καλό κουράγιο σε όλους μας. Ευχαριστούμε πολύ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Κύριε Κυρίδη.

A. ΚΥΡΙΔΗΣ: Εγώ θα ξαναπώ για άλλη μια φορά ότι η τιμή είναι δική μου και δεν χρειάζεται να το ξαναπείτε. Είναι υποχρέωσή μας, τουλάχιστον δική μου υποχρέωση, να κάνω ό,τι μπορώ περισσότερο για τους ανθρώπους αυτούς οι οποίοι είναι πιο μπροστά από μένα στη δουλειά. Δηλαδή, θέλω να πω, είναι στην πραγματική πρώτη γραμμή. Και να ξέρετε ότι εγώ τουλάχιστον πάντα θα είμαι διαθέσιμος σε ό,τι και να μου ζητήσετε.

Να πω επίσης το εξής: Συνεχίζω και επιμένω ότι πρόκειται για ένα πολύ καλά οργανωμένο σχέδιο, το οποίο είναι οργανωμένο εδώ και πάρα, πάρα, πάρα πολλά χρόνια. Οι πόλεμοι, οι πανδημίες είναι πάντα οι «χρυσές ευκαιρίες» για τη μεγαλύτερη και πιο ισχυρή εμπέδωση αυτού του σχεδίου.

Θεωρώ ότι ένας τρόπος να εμπεδωθεί αυτό το σχέδιο είναι να αποϊσχυροποιηθεί και το ανθρώπινο, δηλαδή το έμψυχο αλλά και το άψυχο υλικό που δημιουργούν αυτό που λέμε εκπαιδευτικό πλαίσιο. Γι' αυτό οι μισθοί είναι χαμηλοί, γι' αυτό δεν υπάρχει προσωπικό, γι' αυτό τα κτίρια μπορεί να πέσουν, γι' αυτό το τυπικό χαρτί δεν υπάρχει στα σχολεία. Είναι ένα συνολικότερο πλαίσιο απαξίωσης.

Θέλω να πω επίσης ότι το μεγαλύτερο βάρος της δουλειάς πρέπει να γίνει από τους εκπαιδευτικούς της πρώτης γραμμής. Εμάς ποτέ κανείς δεν μας άκουσε. Δεν υπήρξε ποτέ στην ελληνική εκπαιδευτική ιστορία μια μεταρρύθμιση η οποία να βασίστηκε σε δεδομένα. Όλες βασίστηκαν σε αυτό το οποίο είχε ο κάθε Υπουργός και κάθε κυβέρνηση στο κεφάλι της και που ήθελε να κάνει.

Να πω επίσης ότι υπήρξαν προσπάθειες μεταρρυθμίσεων στην πρόσφατη εκπαιδευτική ιστορία, το λέω τώρα γιατί θυμήθηκα ότι αυτές τις μέρες υπάρχει η περίφημη Επιτροπή των 103, οι οποίοι θα αποφασίσουν για το νέο σύστημα εισαγωγής στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση.

Πριν από αυτή την Επιτροπή είχε ανατεθεί σε ένα μονοπρόσωπο όργανο το να οργανώσει τον τρόπο εισαγωγής στην

Τριτοβάθμια Εκπαίδευση. Αυτό το μονοπρόσωπο όργανο, το άτομο δηλαδή, κατέθεσε ένα σχέδιο το οποίο ήταν περίπου 15 σελίδες, κάπου εκεί ήταν οι σελίδες και το οποίο είχε 12 παραπομπές στον ΟΟΣΑ και δύο παραπομπές στον εαυτό του.

Άρα θέλω να πω ότι δεν υπάρχει κάτι το οποίο να μπορεί κανείς να το πάρει σοβαρά. Αυτό όμως που μπορεί να πάρει κανείς σοβαρά είναι αυτό που κάνατε σήμερα και αυτό που κάνετε και που σχεδιάζετε και που έχετε να κάνετε και άλλα πολλά τέτοια πράγματα.

Θα πρέπει η ΔΟΕ, οι άνθρωποι της, εννοώ πέρα από τη συλλογικότητα, εννοώ και το Διοικητικό Συμβούλιο, όλοι οι άνθρωποι που στηρίζουν αυτό το συνδικαλιστικό κίνημα, αλλά και ακόμα και οι ίδιοι οι εκπαιδευτικοί, αυτό που πρέπει να κάνετε είναι να βγείτε προς τα έξω. Πώς; Με μεστό, λογικό, καταλυτικό λόγο, σαν αυτόν τον σημερινό.

Εγώ δεν έχω να σχολιάσω κάτι για παράδειγμα απ' αυτή την έρευνα. Να σχολιάσω τί; Ότι δεν χρηματοδοτείται η Σχολική Μονάδα. Πολύ ωραία. Αυτό όμως το είπαμε τώρα μεταξύ μας, δεν ξέρω και πόσοι παρακολουθούν, αλλά αύριο το πρωί θα πρέπει να πάει στους γονείς όλων των σχολείων, να τους δείξει ότι, «ξέρεις κάτι, δεν είναι ο δάσκαλος που δεν κάνει καλά τη δουλειά του ή ο καθηγητής και το παιδί σου μπορεί να χρειαστεί να πάει σε φροντιστήριο ή γιατί πρέπει να πετύχει ή για χίλιους άλλους λόγους, γιατί δεν γίνεται καλά η δουλειά, να ένας από τους λόγους».

Και μπροστάρηδες σε όλη αυτή την καμπάνια, να το πω έτσι, θα πρέπει να είναι και φυσικά η κορυφή του συνδικαλιστικού οργάνου και της συλλογικότητας, αλλά και κάθε ένας εκπαιδευτικός χωριστά, ο οποίος πρέπει να αναλάβει τον ρόλο να υποστηρίξει πρώτα τον εαυτό του και εν συνεχεία το επάγγελμά του.

Και εμείς, εγώ τουλάχιστον, θα είμαι πάντα δίπλα σας. Πάντα, πάντα. Και θα το λέω. Μια τελευταία φράση θα πω και συγγνώμη τώρα, βρήκα τη στιγμή να γίνω και πιο πολύ κουραστικός, απλώς να σας πω μόνο το εξής: Σε κάποιες παλιές έρευνες που κάναμε και ρωτάγαμε τους φοιτητές, φοιτητές Παιδαγωγικών τώρα λέω, τους γονείς, φοιτητές από άλλα πανεπιστημιακά τμήματα, τότε θυμάμαι, για τον ρόλο του φροντιστηρίου, «γιατί πήγατε φροντιστήριο για να πετύχετε στο Πανεπιστήμιο;», τώρα

ρωτάμε τους πετυχημένους της παρέας, αυτούς που πέτυχαν στο Πανεπιστήμιο.

Το χειρότερο που ακούγαμε είναι το εξής: Ότι δεν έκαναν καλά τη δουλειά τους οι εκπαιδευτικοί στο σχολείο, οι καθηγητές, μάλλον να το πω σωστά, στο σχολείο. Η συλλογική συνείδηση έχει δημιουργήσει αυτή την εικόνα, η οποία είναι εσφαλμένη. Είναι παντελώς εσφαλμένη.

Αυτό, για μένα, θα πρέπει να είναι και η αιχμή του δόρατος του συνδικαλιστικού κινήματος, του επαγγελματικού κλάδου, όλων των εκπαιδευτικών, από το Νηπιαγωγείο μέχρι το Πανεπιστήμιο. Γιατί οι άνθρωποι είναι αυτοί οι οποίοι θα είναι οι πρώτοι στους οποίους θα φορτωθεί κάθε αποτυχία.

Χίλια ευχαριστώ και επιμένω, είναι μεγάλη τιμή για μένα εδώ να βρίσκομαι εδώ. Σας εύχομαι κάθε επιτυχία στο έργο σας και πραγματικά οι αγώνες, πιστεύω, κάποια στιγμή θα δικαιωθούν. Ευχαριστώ πάρα πολύ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Ευχαριστούμε και εμείς, κ. Κυρίδη, να είστε καλά.

Κύριε Φωτόπουλε έχετε το λόγο.

Ν. ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Δύο λόγια και εγώ. Δεν θα ήθελα να κλείσουμε την αποψινή βραδιά με μία αίσθηση απαισιοδοξίας, λόγω των στοιχείων τα οποία είναι πραγματικά δύσκολα και απογοητευτικά, αλλά και των προβλέψεων που ενδεχομένως μπορεί να κάνουμε όταν στηριζόμαστε σε ορθολογικές εκτιμήσεις.

Έτσι, γιατί στην ουσία με τον ορθολογισμό δουλεύουμε και όχι απλά με τη διαίσθηση. Δεν είναι η διαίσθησή μας, είναι τα στοιχεία και η εμπειρική πραγματικότητα η οποία μας δείχνει, τέλος πάντων, μία ζοφερή προοπτική. Κατά την άποψή μου όμως, τίποτα δεν πάει χαμένο. Και πραγματικά πιστεύω πάρα πολύ στη δύναμη, στο ρόλο, στην αποστολή των συνδικαλιστικών Οργανώσεων.

Θεωρώ δηλαδή ότι αυτό που υπηρετείτε, αυτό που κάνετε, είναι πάρα πολύ σημαντικό, είναι εξαιρετικά χρήσιμο, εξαιρετικά επωφελές και θα πρέπει προφανώς να συνεχιστεί, Γιατί έχει δοθεί πολλές φορές μια πάρα πολύ λανθασμένη σκοπίμως εικόνα για τον ρόλο των συνδικαλιστικών

Οργανώσεων. Κάποιοι θεωρούν ότι είναι παρωχημένες υποθέσεις, διεφθαρμένες, γραφειοκρατικές, δεν έχει σημασία, άλλοι λένε ότι αντιστοιχούν στον 10ο αιώνα κτλ. και ότι είναι ξεπερασμένες.

Νομίζω ότι ο ρόλος των συνδικάτων ευρύτερα θα είναι ακόμα πιο απαιτητικός, επιτακτικός και αναγκαίος τον 21ο αιώνα. Και αυτό γιατί; Γιατί οι συνθήκες το επιβάλλουν και το επιτάσσουν. Οπότε, ως προς την ταυτοτική, ως το πούμε έτσι, λειτουργία και ύπαρξη των συνδικάτων, δεν κάνουμε βήμα πίσω.

Τα Συνδικάτα προφανώς πρέπει να ενισχυθούν και να βασιστούν στην ενότητα, στη γνώση, στην αξιοποίηση κοινωνικής εμπειρίας. Και πραγματικά αυτή η ωριμότητα που υπάρχει, όπως αυτό που κάνουμε σήμερα, που κάνετε, και μας έχετε καλέσει, είναι πραγματικά η τιμή μας, δείχνει ότι μπορεί να παραμεριστούν και ιδεολογήματα και στρεβλώσεις και, με όχημα ακριβώς τον ορθολογισμό, τη γνώση και την εμπειρία και τον αγώνα, μπορούν να επιτευχθούν πολύ σημαντικά πράγματα.

Και αντιλαμβάνεστε ότι η υπόθεση του δημόσιου σχολείου είναι ένα κομβικό ζήτημα για την κοινωνία. Νομίζω ότι η προσπάθεια να δομήσουμε ένα ισχυρό εκπαιδευτικό σύστημα είναι κομβικής φύσεως και σχετίζεται με το μέλλον της πατρίδας. Αυτό δεν πρέπει να το ξεχνάει κανένας.

Και νομίζω ότι, στην προοπτική της αξιοκρατίας, της ποιότητας της εκπαίδευσης και της σύνδεσης της εκπαίδευσης με την κοινωνική δικαιοσύνη, όλοι μπορούμε να δουλέψουμε και να προσφέρουμε.

Σας ευχαριστώ θερμά για την ευκαιρία, την τιμή, προφανώς, αυτονοήτως, είμαι πάντα δίπλα σας και εύχομαι με τον καλύτερο δυνατό τρόπο να επικοινωνηθεί ο αγώνας σας. Είναι πάρα πολύ χρήσιμο να σπάσει αυτό το αρνητικό στερεότυπο που σκοπύμωζ τοποθετεί τα Συνδικάτα στη γωνία της κοινωνίας.

Τα συνδικάτα έχουν και ρόλο και ταυτότητα και μέλλον σε αυτόν τον κόσμο που έρχεται. Σας ευχαριστώ πάρα, πάρα πολύ. Καλή δύναμη και θερμές ευχαριστίες.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Ευχαριστούμε πολύ για τη συμβολή σας, για τις εξαιρετικές τοποθετήσεις, την κα Τσιρόγκα, τον κ. Κυρίδη και τον κ. Φωτόπουλο.

Νομίζουμε ότι η σημερινή εκδήλωση πετυχαίνει και με το παραπάνω τον σκοπό της και επιβεβαιώνει ότι πολύ ορθά κινούμαστε με έναν λόγο επιστημονικό, τεκμηριωμένο, μ' ένα λόγο που επιδιώκει να συμβάλλει και να εμπλουτίσει τις διεκδικήσεις του συνδικαλιστικού κινήματος.

Συνεχίζοντας και πλευρές που βγήκαν και από τις τελευταίες τοποθετήσεις, νομίζουμε συνάδελφοι και συναδέλφισσες ότι η συγκεκριμένη έρευνα που σήμερα παρουσιάζουμε είναι ένα εξαιρετικά σημαντικό όπλο, ένα εργαλείο στα χέρια μας.

Χρειάζεται, οφείλουμε, με πρώτη ευθύνη τη δική μας, να αξιοποιήσουμε αυτό το εργαλείο το επόμενο διάστημα με όλα τα μέσα που διαθέτουμε στα χέρια μας, να προκαλέσουμε συζητήσεις στα σχολεία, να μπορέσει να αποτελέσει ένα εφαλτήριο συζήτησης και με τους γονείς, και να ανοίξουν ακόμη και πεδία κοινών δράσεων, γύρω από τα ζητήματα που προκύπτουν από τα θέματα που αναδείξαμε σήμερα της υποχρηματοδότησης, που είναι δομικά, είναι κομβικά, άπτονται της καθημερινής παιδαγωγικής λειτουργίας του σχολείου και είναι εργαλεία, στην ουσία, αποδόμησης των μορφωτικών δικαιωμάτων των μαθητών μας.

Και έτσι, κλείνοντας, να πούμε ότι και εμείς από την πλευρά μας, έτσι νομίζω εκφράζοντας όλο το Διοικητικό Συμβούλιο, δεν θέλουμε σε καμία περίπτωση απλώς να καταγράφουμε την πραγματικότητα, απλώς να τη διαπιστώνουμε για ερευνητικούς λόγους, αλλά θέλουμε, με εργαλείο τον τεκμηριωμένο, στοιχειοθετημένο λόγο που αντιστακτά την εμπειρία και την καθημερινότητα των ανθρώπων, να επιδιώξουμε όσο και αν αυτό είναι δύσκολο στις σημερινές συνθήκες, να αλλάξουμε τη ροή των πραγμάτων, να αντιστρέψουμε το βέλος, να βάλουμε οι εργαζόμενοι τη δική μας σφραγίδα στις εξελίξεις.

Σε έναν κόσμο που πραγματικά αναβλύζει από παντού φόβο, εκμετάλλευση, πόλεμο, ανασφάλεια για τους πολλούς, μπορούμε, νομίζω, μέσα από τον συλλογικό αγώνα, μέσα από τη συσπείρωση στα Συνδικάτα μας, μέσα από μαχητικά Συνδικάτα και Σωματεία, να βγούμε στο προσκήνιο.

Και νομίζω ότι εκεί θα κριθούμε όλοι μας το επόμενο διάστημα. Γιατί νομίζω ότι συμφωνούμε και αυτό βγαίνει πολύ ξεκάθαρα και από τις

τοποθετήσεις, ότι αυτή η κατάσταση δεν αντιμετωπίζεται ούτε με την ατομική ευθύνη ούτε με την ατομική προσπάθεια που ο καθένας κάνει μέσα στο σχολείο. Και είναι απίστευτα σημαντική, εξαιρετική η προσπάθεια που γίνεται από τους συναδέλφους μας μέσα σε αυτές τις συνθήκες, να παλέψουν, να κάνουν τη δουλειά τους, να σταθούν δίπλα στους μαθητές τους.

Αυτό όμως δεν αρκεί. Χρειάζεται να δυναμώσει, νομίζουμε, ο συλλογικός αγώνας, η συλλογική διεκδίκηση, η ανάδειξη με μεγάλη σαφήνεια των πολιτικών που μας οδήγησαν εδώ που μας οδήγησαν και φτάσαμε σ' αυτό το σημείο.

Σίγουρα πρέπει να δυναμώσει η πολιτική πίεση στην κυβέρνηση, που έχει τεράστια ευθύνη για αυτή την κατάσταση που διαμορφώνεται σήμερα, όπως υπήρξε πολιτική πίεση, για παράδειγμα, γύρω από το θέμα της κατάργησης των Σχολικών Επιτροπών, η ευθύνη δηλαδή του Υπουργείου Παιδείας σήμερα, για να μην πάμε στο μέλλον να αντιμετωπίσει, να λύσει αυτά τα ζητήματα.

Και φυσικά η συνέχιση του αγώνα που δίνει ο κλάδος όλα αυτά τα χρόνια, που νομίζουμε ότι αποδεικνύεται και μέσα από αυτές τις εκδηλώσεις, ότι ο αγώνας απέναντι στην αξιολόγηση ήταν και είναι ακριβώς αγώνας για την υπεράσπιση του δημόσιου σχολείου για όλα τα παιδιά, των μορφωτικών δικαιωμάτων των μαθητών, είναι κομμάτι της διαδικασίας της αξιολόγησης η υποχρηματοδότηση, η μεταφορά της ευθύνης στους Συλλόγους Διδασκόντων, στα ίδια τα σχολεία.

Και εμείς, μέσα σε πολύ δύσκολες συνθήκες, χωρίς να κρύβουμε τις δικές μας δυσκολίες ή αδυναμίες, μπορούμε να πούμε ότι είμαστε πολύ περήφανοι που αυτά τα χρόνια, μέσα από μεγάλες αντιφάσεις, συνεχίζουμε και δίνουμε αυτόν τον αγώνα.

Κρατάμε όρθιο και ανοιχτό το μέτωπο της διεκδίκησης και της αντιπαράθεσης και, προσπερνώντας απογοητεύσεις, δυσκολίες και εμπόδια που βάζει η ίδια η κυβερνητική πολιτική γιατί δεν μπορούμε να παραβλέψουμε ότι σήμερα αυτός ο αγώνας αντιμετωπίζεται με έναν κυνικό, αυταρχικό τρόπο, με διώξεις, καταστολή, διοικητικό αυταρχισμό.

Παρ' όλα αυτά, νομίζουμε ότι, συσπειρωμένοι στις αποφάσεις μας, συσπειρωμένοι στα Σωματεία μας, δυναμώνοντας τη συμμετοχή μας σε

όλες τις δράσεις και τις κινητοποιήσεις που έχουμε και θα έχουμε το επόμενο διάστημα, και με απεργιακή κινητοποίηση που θα υπάρχει στο Δημόσιο στις 13 του Μάη, μπορούμε να βάλουμε εμείς τη σφραγίδα στις εξελίξεις.

Να μην πληρώσουμε για άλλη μία φορά τα σπασμένα που ετοιμάζονται να μας φορτώσουν στις πλάτες μας, πάλι στο όνομα του πολέμου και της εμπλοκής της χώρας μας. Να μην συνεχίσουμε να ζούμε μέσα σε μία καθημερινότητα ασφυκτική, αγχωτική, που στην πράξη ακυρώνει τον ίδιο τον παιδαγωγικό μας ρόλο. Ευχαριστούμε πολύ. Καλή συνέχεια.

Υπενθυμίζουμε ότι στις 5 του Απρίλη θα πραγματοποιηθεί η επόμενη, η 7η διαδικτυακή εκδήλωση της ΔΟΕ, με θέμα την περιβαλλοντική εκπαίδευση. Και υπενθυμίζουμε επίσης ότι είναι ανοιχτό μέχρι την 1η του Απρίλη και το ερωτηματολόγιο, η ερευνητική καταγραφή που θα παρουσιάσουμε μέσα στο επόμενο διάστημα σε σχέση με τα ζητήματα των υποδομών.

Να είστε καλά, καλό βράδυ, καλή δύναμη και υγεία σε όλους και όλες.

ΛΗΞΗ ΕΡΓΑΣΙΩΝ